

Modern takarmánykészítő gépeket

elismert elsőrendű kivitelben szállit **„KÜHNE“** mezőgazdasági gépgyár r.-t. **MOSONBAN.**

Főraktár: **BUDAPEST, VÁCI-KÖRUT 57/a.**

Fiókraktárak:

DEBRECEN, KAPOSVÁR, SZABADKA, TEMESVÁR.

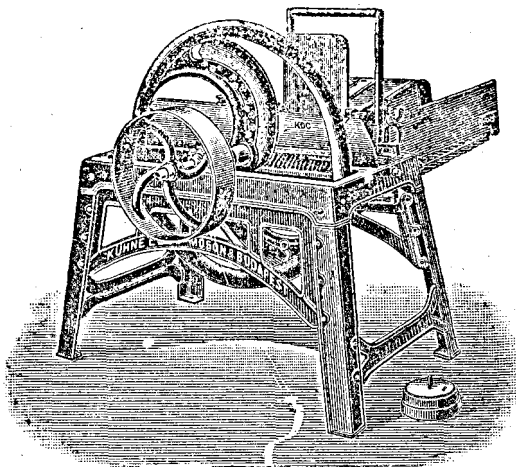
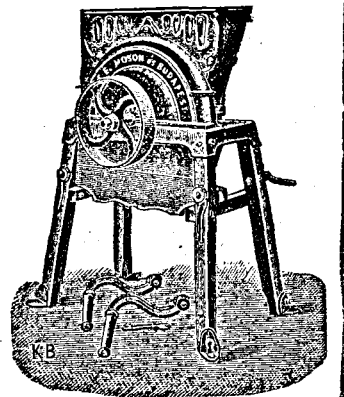
Tervekkel és költségvetéssel szívesen szolgálunk.

Mótorhajtásu.

2012

takarmánykamra berendezések.

Ujdonságok: Angol darológépek merőleges kövekkel. Erőhajtásu kukoricamorzsológépek. Elsőrendű benzinmótorok.

Gazdák Biztosító Szövetkezete

BUDAPEST, VIII. Baross-utca 10. sz.

Alakult 1900. Alakult 1900.

Biztosítási alap

Alapítványok a kormány hozzájárulásával . . . 1,981,360 — K.
Tartalékok 2,401,687 53

Összesen: 4,383,047 53 K

1901. évi fölösleg . . . . . 90,349 — „
1902. . . . . 59,782 26 „
1903. . . . . 109,331 7

1904.	„	„	„	72,438 23 K
1905.	„	„	„	61,730 60 „
1906.	„	„	„	39,243 85 „
1907.	„	„	„	41,877 82 „
1908.	„	„	„	81,088 76 „
1909.	„	„	„	106,589 64 „
1910.	„	„	„	120,164 83 „

Biztosításokat elfogad tűz- és jégkár ellen, ugyszintén az ember életére különféle módoszatok szerint.

Az üzlet eredményben a biztosított tagok díjarányukban részesülnek és az 1901. évi üzletfeleslegből úgy a tűz, mint a jégkár ellen biztosítva volt tagok 4%-os díjvisszatérítést kaptak.

Az 1902. évi üzlet feleslege közgyűlési határozattal tartalékba helyeztetett. Az 1903. évben jégkár ellen biztosítottak 4%-os díjvisszatérítést kaptak. Az 1904. és 1905. évben a jégkár ellen biztosítottak 2-2%-os díjvisszatérítésben részesültek. Az 1906. évben a jégkár ellen biztosítottak, kik 5-10 évre adták fel biztosításukat 5% engedményben részesültek. Az 1907. 1908. 1909. valamint 1910. évi üzletfeleslegből pedig tartalékainkat gyarapítottuk, úgy hogy 1910. év végén a tartalékok 2,401,687,53 koronára rugnak.

Biztosítási ajánlatok benyújtandók közvetlenül, vagy a képviselők közvetítésével. Nyomtatványokkal és felvilágosítással minden irányban készséggel szolgál.

2009

Az igazgatóság.

Mindennemü

Gazdasági gépek, eszközök és anyagok

legelőnyösebb beszerzési helye a

Székelly Gazdák Szövetkezete, Marosvásárhelyt

Kühne mosoni gépgyára és **Mc. Cormick** arató-gépgyár erdélyrészi vezérképviselte.

Elsőrendű borsajtókat, szőlőzuzókat, ekéket, vetőgépeket és boronákat, továbbá tárcsásboronákat, kukoricaszártépőgépeket készletben tartunk s azonnal szállithatunk.

2336

KOLOZSVARI

TAKARÉKPÉNZTÁR ÉS HITELBANK R.-TÁRS.

Alapítókéje 1.200.000 korona teljesen befizetve: Tartaléktőkeje és egyéb alapjai 695.000 K — fillér. Betétek könyvecskékre és folyószámlákra 11,109.504 K 75 fill.

Irodák: Kolozsvár, Mátyás király-tér 7. szám. (Saját házában.)

Üzleti órák reggel fél 9-től déli 12 óráig.

Áruraktári osztály a pályaudvar mellett Baross-tér 3. szám. Zálogház Király-u. 3. sz.

Értékpapírokat vesz és elad, valamint ezek eladását közvetíti idegen számlára, mindig a legelőnyösebb feltételek mellett.

Utalványokat állit ki külföldi piacokra a napi árfolyamon.

Árukra előleget ad készpénzben, ha azok áruraktáraiba be vannak tárolva.

Áruk betárolását, kezelését és eladását elvállalja előnyös feltételek mellett, a Máv. kolozsvári állomása mellett levő áruraktáraiban és azokat szakszerűen kezelte. Betéteket elfogad könyvecskékre vagy folyószámlára előnyös feltételek mellett és azokat rendszerint felmondás nélkül fizeti vissza. Jelzálogkölcsonöket készpénzben ad

2004

ház- és földbirtokra

10-60 évig terjedő időtartamra a legelőnyösebb kamat és időketörlesztési hányad mellett.

Jelzálogkölcsonöket konvertál igen előnyös feltételek mellett és minden ilyen ügyletet a lehető leggyorsabban bonyolít le.

Leszámitol váltókat a legmérsékeltebb kamat mellett.

Folyószámlai hiteket nyujt akár jelzálog, akár értékpapir fedezett mellett. Szelvényeket bevált, ugyszintén sorsolt értékeket is.

Termeljünk többet!

Ha kukoricatermesztésének jövedelmét tetemesen fokozni óhajtja, rendezkedjék be a kitűnően bevált gépüzemű **amerikai rendszerre.**

Vesse kukoricáját az

„**AVERY JUNIOR PLANTER**”

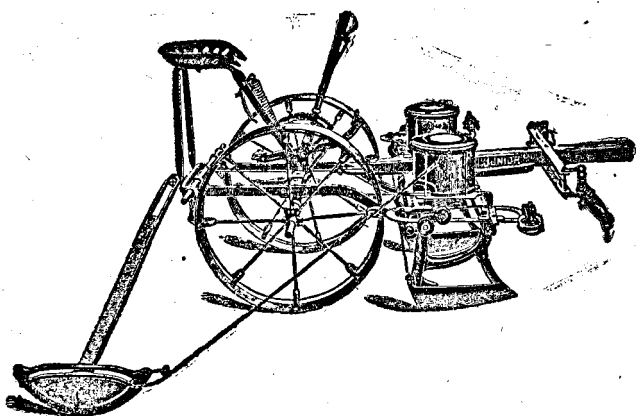
precíziós négyzetültetővel, művelje az

„**AVERY JUNIOR WEEDER**”

rugalmas fogu gyomirtó és porhanyítógéppel s a fejlődés későbbi időszakában az

„**AVERY JUNIOR CULTIVATOR**”

kapálógéppel.

Tetemes mag és munkamegtakarítás! A kézierő teljes kiküszöbölése és **fél költség mellett duplattermést fog elérni.**

Fenti eszközök kizárólag cégünkönél kaphatók. Kérjen ismertető leírást.

Bächer Rudolf — Melichár Ferencz.

Magyarországi vezérképviselő: Szücs Zsigmond

Budapest, VI., kerület, Nagymező-utca 68. szám.

2690

A M. Kir. Államvasutak Gépgyárában gyártott legújabb szerkezetű **gőzcséplőkészlet** acélkeretű golyósesapágyas cséplőgéppel és 10 légkörnyomásra berendezett lokomobillal.

Nagy munkateljesítmény. Olcsó üzem. Tartós szerkezet.

Legújabb rendszerű államgépgyári **benzinmotorok** karburátorral.

Rendkívül olcsó üzemű államgépgyári

szívógázlokomobilok.

Utimozdonyok, gőzekék, aratógépek, fűkaszálók, államgépgyári félstabil compound gőzgépek.

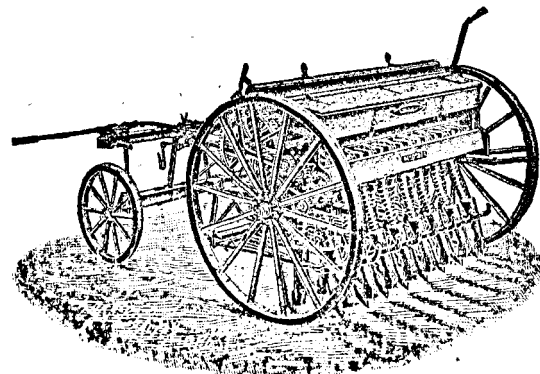
A Losonci Mezőgazdasági Gépgyár részv.-társ. gyártmányai:

„Losonci-Drill” tolóhengeres, „Rekord-Drill” meritókanalas rendszerű

és szabadalmazott „**REKORD II**” vetőgépek.

Különleges **répavetőgépek.**

Kalmár-féle gabonatisztító rosták. :: Malomberendezések.

Resicai ekék, boronák.

Laas-rendszerű répakapák stb.

Részletes árjegyzékkel és árajánlatokkal szívesen szolgál:

A Magyar Királyi Államvasutak Gépgyárának Vezérügynöksége

Budapest, V., Váci-körút 32.

ERDÉLYI GAZDA

AZ „E. G. E.” TAGJAI INGYEN KAPJÁK
ELŐFIZETÉSI ÁR: 1 ÉVRE 12 KORONA,
1/2 ÉVRE 6 KOR., EGY SZÁM 24 FILLER.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET-, ERDÉLYRÉSZI GAZDASÁGI EGYESÜLET
ÉS AZ ERDÉLYRÉSZI KERESZETI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSEG ES KIADÓHIVATAL:
KOLOZSVAR, ATTILA-UTCA 10. SZÁM.
A LAP TELEFON SZÁMA: 158.

TARTALOM:

Önálló eredeti cikkek:

Közgazdasági egyetem. <i>Chorin Ferenc.</i>	63
Erdélyi szőlőtelepítések. <i>Z.</i>	63
A sorbaterítéssel Erdélyben elért eredmények ismertetése <i>Juhász Árpád.</i>	65
A Thomas-salak.	67
Kisebbszakközlemények.	68
Egyleti élet.	68
Kormányintézkedések.	69
Vegyes közlemények.	69
Hirdetések.	

Közgazdasági egyetem.

Irta: *Chorin Ferenc* főrendiházi tag.

Rég nem részesítette az ország oly általános helyeslésben a kormány valamely elhatározását, mint azt, mellyel a két új tudomány egyetem felállítását, bejelentette. A kultusz miniszter ur ezzel a lépéssel a tudománynak két új műhelyét szervezi Magyarországon, melynek feladata leendő előbbre vinni azt a nagy kulturális munkát, melynek eredményei nemzetünk jövőjére és európai pozíciójára kiváló hatással vannak. Az új egyetemek felállítása iránti elhatározás bizonyítéka annak, hogy a tudomány nálunk abban a megbecsülésben részesül, mint a többi nyugateurópai országban és hogy a magyarságnak a kultúra iránti nagy igényeit az eddig a fővárosban központosított legfelsőbb oktatás nem elégítheti ki.

A két új egyetem felállításával azonban csak meglévő kulturális állapotokat fejlesztünk, de nem mutatunk új irányokat, nem nyitunk új lehetőségeket a nemzetnek, hogy a produktív termelés terén fejthesse ki erőit és a nagy világversenyben mint tényező helyet foglaljon. Ha vizsgáljuk a gazdasági téren való elmaradásunk okait, nem vonhatjuk kétségbe, hogy azok egyike abban keresendő, hogy nemzeti intelligenciánk nem bír azokkal az ismeretekkel, melyek ma a gazdasági élet vezetéséhez szükségesek. Innen van az a nyugati államokkal szemben határozott inferioritásunk, mely nálunk mindenütt észlelhető, ahol az ország gazdasági érdekei mérlegeltek és eldöntöttek és innen van az, hogy társadalmunkból hiányzik az irányításnak és ellenőrzésnek az a képessége, mely

más államokban a végrehajtó hatalomnak gazdasági kérdésekben szükségszerűen előírja a követendő utat. Érezhető ez parlamentünkben érezhető azoknak a tárgyalásoknak folyamán, melyeket külállamokkal folytatunk gazdasági szerződések megkötése tekintetében, érezhető mindenütt a hivatalokban, de érezhető maguknál a termelő ágagnál is, ahol az a kezdeményezés, céltudatos keresztülvitel, melyet nagy közgazdasági tudás és magas közgazdasági szempontok nyújtanak, kielégítőnek nem mondható. Bizonyára minden téren vannak egyes kiváló férfiak — parlamentben, miniszteriumban, iparvállalatok élén, mezőgazdaságunk körében, — kiknek alkotó ereje legyőzi a nehézségeket és kik uttörő munkát végeztek Magyarországon. Ezek azonban kivételek; a művelt középosztályból, melyre az ország szellemi vezetése háramlik, hiányzik a közgazdasági érzék és közgazdasági ismeret. Természetesen ennek káros következménye az is, hogy hiányzik a rokonszenvenálunk, az erkölcsi megbecsülés, a közgazdasági alkotások iránt, mert hiszen nem ismerik jelentőségüket, nem ismerik a munkát, amit a nemzeti termelés érdekében kifejtene.

Hogy ez így van, ennek korántsem az intelligencia hiánya az oka. Elsősorban talán történeti okokra vezethető vissza; a nemzet századokon át kénytelen volt erélyét alkotmányának függetlenségének védelmére összpontosítani. Gazdasági kérdésekkel alig foglalkozott. Ez a múltban még valahogy lehetséges volt, de ma, mikor az egész világ küzdelme gazdasági téren dől el, amikor a nyugati államok egész szervezete, hadserege, tengerészete, külügyi képviselete elsősorban gazdasági célokra szolgál, kétségtelen, hogy nekünk is egész erőnket ide kell koncentrálni, ha teljesen elmaradni nem akarunk.

Ennek a domináló érzületnek tulajdonítható az a szerencsés körülmény, hogy a különböző termelési ágak egyesültek egy óhajban: egy közgazdasági egyetem kreálása iránt és engem tiszteltek meg azzal, hogy a főrendiházban ez óhajnak szószólója legyek. Legyen az országnak egy tudományos intézete, ahol a gazdasági és szociológiai tudományok, mint önálló cél műveltetnek, nem mint a

jogi tudomány melléktárgyai, hanem mint öncél egy gazdasági szellemtől áthatott társadalom teremtésére és nevelésére.

Mit jelentene az, ha Magyarország intelligenciájának egy jó része több éven át a földművelés, kereskedelem és ipar legmagasabb kérdéseivel foglalkozna és az európai és világgazdaságot áttekintő nagy ismeretekkel lépne ki az élet porondjára. Ha megismerné azokat a vámpolitikai, mezőgazdasági nagy kérdéseket, melyekről ma az egyetemet végzett embernek fogalma sincs. Milyen haszon volna ez a birtokosra, a közhivatalnokra, a törvényhozóra, iparosra kereskedőre és milyen átformálása volna az egész közéletünknek!

Hogy elérjük ezt a célt, melyet magunknak a magyar társadalom transformálását illetőleg kitűztünk, egyetemre van szükség. A kormány meglehet győződve arról, hogy az a költség, melyet az egyetem igényel a nemzeti ügynek adminisztrálásában, a termelés jobb vezetésben sokszorosan fog visszatérülni és egy új, jobb jövőnek segít az alapját megvetni.

Az erdélyi szőlőtelepítések.

Ha körültekintünk szűkebb pátriánk — Erdély hegyaljakulatain — önkénytelenül kap meg bennünket az a sok jó fekvésű hegyoldal és arra gondolunk, hogy milyen világ is lehetett itt akkor, amikor a most pusztá oldalak ősszel vig szüreti nótától voltak hangosak? . . .

A most pusztán alátékintő, avagy gyéren töröküzés hegyfokok bizony egykor szőlővel voltak beültetve — és a martok még most is jelzik a teraszokat — a haránt mélyedések pedig — a rendszeres serpentin ut ősanáját — a vízlevezető csapásokat.

Ugy mondjuk csak, ahogy igaz, bizony nehezen akar létrekeveredni az újfajta szőlőültetés, mint ahogy a szakemberek mondják az a bizonyos *rekonstrukció*.

Mi lehet ennek az oka? Talán kevésbé volna jövedelmező a szőlőtelepítés most, mint régebben?

Avagy az erdélyi borárok hanyatlottak volna, vagy a bölcsek szerint ijesztene a tulproductió réme? — Korántsem!

Az erdélyi szőlőtalajok ma okszerűen beültetve és művelve, nagyobb termésüknél fogva a régi szőlőknél nagyobb jövedelmet biztosítanak.

Az erdélyi borárok vetekednek — épp

Magyar

Gazdasági és kerti

Mezőgazdák

Magvak

szövetkezete

legjobb beszerzési forrása

Budapest, V., Alkotmány-utca 13.

ugy, mint a borok tüze, zamatja, fajbélyege — a tokajéval!

Bortermelése pedig — sajnos — sokkalta kevesebb, mint volt a filloxera pusztítása előtti időké, ez mutatja, hogy a régi telepítések nagyságát sem értük el még ma és még soká fogjuk elérni, s ha így telepítünk mint ezidő szerint, akkor pedig — soha!

Mert bizony egy a nagy bajunk nekünk, az, hogy már a magunk kárán sem akarunk tanulni, — pedig ennyi bölcsességet még a régi példabeszéd is feltett a magyarról — és még ma a változott viszonyok között is a régi „slendrián” módon óhajtánánk megcsapolni a hegyet — ha engedné magát.

Nagyot fordult a világ, s bizony több hozzáértés, kedv, szorgalom és költség kell az új szőlők beállításához, mint ami a régiből fentmaradt, de főleg és ami az első a pénz után, tanulnunk kell a mostani nehézségek orvoslását, ez pedig elég keserves állapot a magyarnak, aki tudvalevően a patika szert még nyomdafesték alakjában sem állhatja.

Azért vesszük hát elő a telepítés mesterségének „a” betűjét, hogy „b”-ét is mondjunk utánna átböngészve dióhéjba foglalt rövidséggel, hogy aki rajtakapott majd tovább is kutasson, mert van ezekről sok könnyen érthető, — kinek kell magasabb színvonalon is álló értelmes munka könyv alakban is kiadva, — amit bizony nem ártana, ha az erdélyi gazdaember is átolvasgatná üres idejében.

Legelső feltétele a szőlőtelepítésnek a földforgatás helyes keresztülvitele, — amit minden gazda ért, de — nem szokott ellenőrizni.

Már pedig Pista bá'nak is könnyebb a lelke, ha a 80 cm. kialakított mélységből elcsiphet 15—20 cm.-ert, lesz már csak 60—65 cm., de hát az sem bántja valami nagyon a lelkiismeretét, ha véletlenül 45 cm.-nél nem mélyebb, mert „*e'iszeu istálóm sziváj'*”!

A csimaszokat mind bent hagyják, pedig ha a gazda adott volna minden 10 darabjáért 1 fillér szedési díjat, Pista bá' is keresett volna még egy kis dohányra valót, nő meg nem is ette volna meg az egész új ültetést a rusnya férgel!

Bizony, komolyan szólva jobban utánna kell nézni, vagy nézetni a rigolozásnak, ha azt akarjuk, hogy szüreteljünk is ott, ahol oltvány tőkét ültettünk, — ez pedig nem jár költségtöbblettel, csak *figyelem szaporítással*.

A második hiba, hogy a gazdaközönség az oltványban csak az *olcsót* keresi, no ott aztán rátalál a kárfarok vásárlán olyan 140—150 koronás „szokvány” oltványra, hogy elmegy a kedve az egy év alatt tapasztaltak után, a további telepítéstől, — aztán panaszkodik fünek fának, — hirdeti az oltványtelepítések megbizhatatlanságát, örökké pótol, sohasem szüretel, s mindent okoz, csak saját szükmarkuságát nem említi soha, s még *szerencse*, ha ezen tapasztalatokat nem az *ültetés 4-ik éve után* kezdi gyűjtögetni.

A mai magas munkabérek és anyagáruk mellett, be kell látnunk, hogy *olcsón jó anyagot* nem lehet kívánni.

Adjuk meg tehát a telepítési anyagnak *illető árát*, de kívánjuk meg annak szigorúan a *megfelelő minőségét* is.

Kerülje mindenki a megbizhatatlan beszerzési forrásokat, s akkor azok vagy javulnak, vagy ami hihetőbb megszűnnek létezni.

Különösen fontos ez az *alanyfajok fajtisztaságát* illetően, mert amint alábbiakból kifog tünni ez is alapja az ültetések sikerének és tartósságának.

A gazda ma még nem fektet kellő súlyt arra, hogy talajának minősége szerint megkövetelt alanyfajtájával telepítsen, hanem ha rámondják arra, hogy az „*vadza*”, akkor szent a béke és legtöbb esetben „*fucscs*” a telepítés!

Mire az ilyen telepítés termésbe jönne megöli a klorosis, visszamaradt növekvés, éretlen fa, s mindazok a nyavalyák, amik a nem helyén ültetett alanyt követni szoktak.

Bizony megszívlelendő lenne erdélyi gazdák, elhinni azokat a „*nagyképűsködéseket*”, amit egyes szakemberek nap-nap után hirdetnek, s mi abban összegezhető „*kérdezd meg talajodat, milyen alanyt ültess*”.

Mindjárt volna siker, nagyobb telepítési kedv, s hova tovább visszatérne Bachus elhagyott berkeibe a vig szüreti nóta!

De meg Gazd' Uramnak is jobban tellene a zsebe (noha először ürült is) — bankóval, — míg a vázolt állapotok mellett is csak a szive tellik keserűséggel, ha ugyan az eddigi sok szomorú példa után egyáltalán bele mer kezdeni a telepítésbe.

Hosszas lenne most holmi tudományos dissertatiót tartani a különböző alanyfajok és fajták származásairól és a gyakorlatot tekintve elég lesz annyit megjegyezni a teljesen tájékozatlanok részére, hogy vannak:

1. Eredeti amerikaiak,
2. Amerikai és amerikai keresztezések.
3. Európai és amerikai keresztezések és hogy a keresztezéseket *hybrideknek* nevezük összefoglaló nevükben.

A nálunk Erdélyben eddig is — talajféleségenként — jó sikerrel használt ajánlható alanyok a következők:

1. Eredeti Amerikaiak.

Ezek közül a *Ripáriának* — *Portális* nevű válfaja ott ahol a termőtalaj elég mély, közep nedves, humus dus és főleg *nem túlkötött*. Mészartalom nem haladja túl a maximum 14%-ot, de tanácsos már 12%-on felül ezen alany használatát elhagyva oda a leirandó Rip × Rup 101¹⁴-et alkalmazni.

A Rip. portális oltvány forrasztási képessége (affinitás) jó, — tőkét elég erőteljesen neveli, termést elegendőt hoz — de a rendesnél valamivel erősebb trágyázást kíván, tehát megfelelő talajban alkalmazkodási képessége (adaptatio) jó.

Rup. monticola (du Lot) (ennek származása vitás, sokan keresztezésnek minősítik ez még eldöntve nincs és ezért soroljuk mi is az eredeti amerikaiak közé).

Száraz, köves, középmély, középkötött talajba való, ahol a mézartalom 30%-nál nem magasabb.

Forradása jó, tőkét kellően táplálja, *de késői gyümölcs és fa érése miatt csak kiválóan meleg fekvésekre való*. Kővér talajon tőkéje tulbuja fába hajt és termését elrugja.

Ezen alanyt legajánlatosabb lenne Erdély telepítéseinél számitáson kívül hagyni.

2. Amerikai keresztezések.

Solonis × Riparia No. Sst. Többen a 1616 alakkal mondják egyenlőnek bár azzal nem összetévesztendő, hasonlatos habitus dacára az Szt. alak tőkéje dusabb, érése korábbi. Ugyan a igráoltott nemesé is.

Hideg, nehéz, kötött és nedves talajok alánya, ahol a méz 26%-on túl nem terjed.

Ami a *kötöttséget* illeti Erdély szőlőtalajainak állítólag 75%-a ilyen és eszerint Sol. × Rip. Ist.-el volna telepítendő, de ezen fenti arányt mérsékelnünk kell és összehasonlítás szerint mondhatjuk, hogy Erdély szőlőtalajai a *kötöttség* tekintetében 35—40% arányában állanak és így indokolt, ha mézartalom és egyéb sajátosságok nem is követelnék, — *minden nehezebb talajt ezen alannyal telepíteni.*

Oltványi alkalmazkodása, ha a Ripáriánál nem is jobb, de tőkét igen szépen és egyenletesen neveli, erős gyökérképzése és 26% mézbirása révén sok akadállyal sikeresen megküzd, tőkének termése kívánni valót nem hagy hátra, fáját, gyümölcsét jól érleli és emiatt *kedvezőtlenebb fekvésekben* is sikerrel ültethető.

Ezen felsorolt jó tulajdonságai miatt az *erdélyi* telepítések *vezető alanyának* tekinthető.

Rip. × Rup. No. 101¹⁴ Mind olyan összetételeiben és tulajdonságaiban Ripáriának megfelelő talajon ültethető, ahol a Ripária a magas mézartalom miatt nem használható. Ezen alany mézbirása 30%, ig terjed. A Ripáriánál kissé kövesebb és kötöttebb talajon is jól diszlik.

Oltványi együttélése kitűnő, egyes esetekben használata — Magyarországon is — a Rup. monticolánál indokoltabb.

Berlandieri × Ripária. Az utóbbi időkben telepítéseknél mind kedvezőbb sikerrel használt és ma már keresett alanyfajta.

Mészbirása ingadozó 35—60% között. Ennek oka, hogy igen sok válfaja lévén — még most a legtöbb tenyésztben keverten fordul elő.

Idővel lesznek, sőt már ma is vannak egyes termelők, ahol a jobb alakok kiválogatva (selectio) tenyésztetnek.

Válogatott alakjai igen értékes és *kellő helyen* használva, *pótolhatatlan* alanyul szolgálhatnak.

Kötött, tulmeszes, száraz, sekély, szegény talajok alánya.

Jó faérése, igen szép és tartós tőkenevelése miatt fentemlített talajnemeknél és állapotnál ajánlható.

Állítólag termése nagyobb, borainak szesztartalma is magasabb, ez azonban még csak akkor fog bebizonyulni, ha elterjedve többen is megfigyelhetik.

Egy hibája van és ez az, hogy válogatott alakjainak vesseje ma még méreg drága, bár Erdély telepítéseinél éppen igénytelenségénél fogva, a jövőben a Solonis × Ripáriával egyetemben és majd egyenlő szerepet véslni hivatott.

3. Európai × amerikai keresztezések.

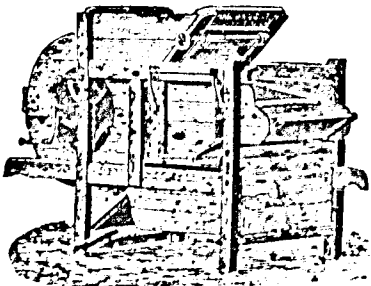
Ezek közül az Aramon × Rupestris Ganszin No. 1. és Mouvedre × Rupestris No. 1202. használatos.

Nészbirásuk az európai vér befolyása következtében 40—45% közötti.

Aramon × Rupestris szárazabb, Mouvedre × Rupestris nedvesebb meszes talajok telepítésére alkalmas, a fent említett mézartalom határáig.

Megfigyelések szerint filloxera ellentállása sem hagy hátra kívánni valót.

Igen jó forradásuak, erős tőkéképzés együtt jár a kielégítő terméssel. Középkötött esetleg homokos agyag talajra valók.

Minden gazdaságban nélkülözhetetlenek!!

Európaszerte első helyen elismert kitűnő szerkezetű és legolcsóbb, a gazda minden követelményeinek legjobban megfelelő

„Eredeti Kalmár-rosták”

Ex óvi ajdonságainkról sziveskedjék ingyen árjegyzőket kórni.

KALMÁR ZS. és TÁRSA Hódmezővásárhely

Különleges termény tisztító gépgyár és vasöntöde.

Vezérképpiselő

A Magyar Királyi Államvasutak Gépgyárának Vezérügynöksége

BUDAPEST, V., Váci-körut 32.

Indokolt esetekben mint igen jó alany ajánlható.

Zárszóképpen megemlítjük, hogy Erdély ujjátelepítéseinek igen ajánlatos lenne elmondottakat figyelembe részesíteni és a jövő telepítéseknél több *sulyt* fektetni az *alanyok megválasztására*, de különösen azok *fajtisztaságára*.

Aki személyesen nem bir ezen a téren kellő tapasztalattal és gyakorlati tudással, az kérdezzen meg hozzá értő embert, mielőtt telepítene, tudakozódjék kissé a *besszerzési forrás megbízhatósága* iránt is, ha nem akarja pénzét, idejét és kedvét hiábavaló munkával elvesztegetni.

Előre láthatóan — tekintve a talajalakulatokat, — Erdély rekonstrukciójánál szükséges alanyok használat arányában így fognak megoszlan:

Ripária portalis	25%
Rup. monticola	—
Solonis × Rip. Szt.	30 „
Rip. × Rup. 101 m.	20 „
Berl. × Ripária	20 „
Európaiamerikai kereszt.	5 „
	100%

Z.

A sorbatrágyázással Erdélyben elért eredmények ismertetése.

V.

Sorbatrágyázás árpával.

A sorbatrágyázással végzett kísérletek között legnagyobb számmal foglalnak helyet a tavaszi árpával végzettek és ezekből sikerült a legtöbbször is eredményét megismernem. Az árpa sorbatrágyázásával végzett kísérleteket az alábbi gazdaságok hajtották végre.

1. Kincstári Birtokkezelőség alsódetreheimi gazdasága. A kísérletet végezte Páll Károly birtokkezelő.

2. Kincstári Birtokkezelőség fehéregyházi gazdasága. A kísérletet eszközölte Elek Imre birtokkezelő.

3. Br. Kemény Anna pusztakamarási gazdasága. A kísérletet végrehajtotta Szász Ferenc intéző.

4. Dr. Kovácsy Sándor ádámosi gazdasága. A kísérletet Veress Károly intéző hajtott végre.

5. László László nagyiklodi gazdasága. A kísérletet maga a tulajdonos eszközölte.

6. Ménesgazdaság Kolozs. A kísérletet Turcsa Imre intéző végezte.

7. Gyulai Rosenberger Sándor bérghazdasága Szászfenes. A kísérlet végrehajtója gyulai Rosenberger Sándor volt.

8. Szász István novolyi gazdasága. A kísérletet maga a tulajdonos végezte.

Az egyes kísérletekre vonatkozó megfigyeléseiket az alábbiakban közölték a kísérletek vezetői.

1. Miután a száj- és körömfájás miatt őszi szántást nem lehetett végezni, az árpa a tavaszon eszközölt, egy durva szántásba vetett el és ezt egész tenyészete alatt megérezte. Miután a szántás igen rögös és durva volt, emiatt a kelés is rosszul sikerült. Később

igen sokat szenvedett a szárazság miatt és csak a június vége felé beállott esőzések segítették némileg elő a vegetációját. Az egyes parcellák között különbség nem volt megállapítható. (Alsódetreheim.)

2. A kelés egyenletes, a fejlődés normális volt. A sorbamütrágyázott parcellák különösen eleinte nagyon elütősinü buják voltak a trágyázatlan mellett. Az árpával egyszerre sorbavetett szuperfoszfát a csirázásnak nem ártott. A tavaszi árpánál szembeötlő a sorbatrágyázó géppel való mütrágyázás eredménye. A sorbatrágyázásnak termésfokozó hatása eltagadhatatlan. (Fehéregyháza.)

3. A kelésre a sortrágyázás előnyösen hatott, a sorok elébb látszottak. A Rekord II. géppel sorbatrágyázott árpánál nagy eltérés csak a fejlődés derekán mutatkozott, később érés felé eloszlott úgy, hogy egészen egy időben történt az aratás. Fejlődés alatt is csak a trágyázatlannal szemben volt feltűnő az eltérés. A mütrágya sorba vetve a tavaszi szalmánál, vagyis az árpánál jobban érvényesült a szórt mütrágyánál. Ezt annak tudom be, hogy a kismértékű oldódás dacára több jutott oldott állapotban a növény gyökeréhez. Ami az időjárást illeti, a jó kikelés után a száraz szeles április sokat ártott és csak az esős április tudta kissé rendbe hozni az árpát. (Patakamarás.)

4. A sorbatrágyázásnál észlelhető volt, hogy a kikelt árpa jóval bujábban kelt, mint a nem trágyázott és fejlődésük is rohamosabban volt látható. A sorbamütrágyázott növényeknél az észrevételem az, hogy az érés ideje egy héttel hamarabb következett be, mint a nem trágyázottnál. A mütrágya hatása úgy szórva adva, mint sorbatrágyázva általában hatott és az a hatás megvolt állapítható fejlődés közben is, de a Rekord II. gép után a hatás hamarabb és tovább volt látható. (Ádámos.)

5. Az árpa vetésekor a talaj elég nedves volt. Április közepétől kezdve kiadó jó esőt. Májustól kezdve nem igen kapott esőt aratásig, mindazonáltal, dacára hogy szalmájában kicsiny maradt, a „Hanna“ árpa elég bő termést adott. A sorbatrágyázás előnyösen hatott, a trágyázatlan feltűnően elmaradt volt vele szemben. A sorbatrágyázásnak meg van az az előnye, hogy kevesebb mütrágyával ugyanazt az eredményt érem el, mint a szórva vetett mütrágyánál. Sőt nálam még többet eredményezett. (Nagyiklód.)

6. Szembetűnő különbséget a sorbatrágyázott és szórva trágyázott, meg a trágyázatlan között nem tapasztaltam. A sorbatrágyázás az árpa kelésére károsan absolute nem hatott. Az érés igyidőben következett be. (Kolozs.)

7. A talaj a vetéskor elég nedves volt. A tenyészlet alatt uralkodott időjárás kedvező volt a csapadék eloszlása következtében, mely áprilisban 68.4 mm., májusban 47.1 mm., júniusban 60.7 mm., júliusban 45.9 mm. volt. A sorbatrágyázás a kikelésre kedvezően ha-

tott, amennyiben a kikelés sokkal egyenletesebb volt. A sortrágyázott és trágyázatlan vetés között, a fejlődés alatt csakis a kikelésnél mutatkozott különbség. A sortrágyázás nálam kitűnően bevált, amit azzal óhajtok igazolni, hogy mig eddig mütrágyát nem használtam, addig most már egy kocsirakomány szuperfoszfátot rendeltem. A sortrágyázást igen jónak tartom és a sorbatrágyázó Rekord II. gép beszerzése a legjobb takarékpénztár, mely helyesen alkalmazva, a legnagyobb kamatot adja. (Szászfenes.)

8. A sorbatrágyázás az árpa kelésére kedvezően hatott. A fejlődésben különbség nem mutatkozott, de a termés mennyiségében igen. (Novoly.)

Az egyes kísérleteknél, ha keressük az összefüggést a talaj előkészítése, a vetés ideje s a mütrágya érvényesülése között; megtalálhatjuk azt abban, hogy úgy a szórva, mint a sorba adott szuperfoszfát általában jobban érvényesült az őszi megszántott és korábban bevetett talajokon, mint a tavasszal felszántottakon.

A tavaszi árpával végzett kísérletek érdességét nagyban fokozza az, hogy kevés kivétellel a sorbatrágyázott rész a szórva trágyázottal is össze lett hasonlítva.

Ezen összehasonlításokból látható, hogy nagy általánosságban a sorbaadott 75, illetve 100 kgrm. szuperfoszfát emelte a termés mennyiségét a legszámottevőbb módon.

Az árpa minőségére vonatkozólag a rendelkezésre álló adatokból megállapítható az, hogy a szuperfoszfátnak hatása arra nem igen volt, mert a hektoliter sulyt illetőleg különbség nem mutatkozott, kivéve a szászfenesi kísérleteket, hol egyik esetben egy kgrmmal nagyobb volt a sorbatrágyázott árpa hektoliter sulya, mint a trágyázatlané, egy más esetben pedig a szórva trágyázotté volt magasabb, mint a trágyázatlan és a sorbatrágyázott parcelláé.

A végrehajtott kísérletekre vonatkozó termelési adatok táblázatos kimutatásán végigtekintve megállapíthatjuk azt, hogy a sorbatrágyázás az árpa szemtermésére igen kedvezően hatott, mert hisz az összes kísérleteknél a trágyázatlannal szemben 42—800 kgrmig terjedő mennyiséggel emelte azt. Amint a sorbatrágyázás emelte termés mennyiségét és úgy növelte annak értékét is 0.36—103.32 koronával. De nemcsak a trágyázatlannal szembe állítva látjuk e különbséget, hanem a szórva trágyázottal szemben is. Ugyanis a sorba vetett mütrágyával elért terméstartalom mennyisége a szórva trágyázottal szemben nyolc esetben 25—200 kgrm. volt és csak három ízben multa felül 5., 19. 35 kgrmmal a szórva trágyázott a sorbatrágyázottal. Ami pedig a szórva trágyázottal szemben a sorbatrágyázás terméstartalmának értékét illeti az minden egyes esetben nagyobb volt mint a szórva trágyázotté s 2.56—40.79 korona között variált.

Legnagyobb választék és legjutányosabb árban kapható.

Divatos férfi ingek, alsó-nadrágok, gallérok, kizelők és finom angol és francia zsebkendők.

Női len és chiffon ingek, bugyigók, szoknyák, háló ingek és kabátok.

Fia és leányka fehérnemű minden nagyságban és minőségben állandó raktár.

Sárga Kristóf

utóda

fehérnemű, vászon és szőnyegnagyp raktára

Kolozsvárt, Deák Ferencz-u. 3.

2005

Telofon-szám 567.

Telofon-szám 567.

Matrac, paplan, pokróc, vakminta mindenféle ágyhuzat szakszerűen készítve, olcsó árban található. — Minden fajta új és nagyságu szalon, ebédli és futószőnyeg, gyapjú és csipkefigyők.

Amerikai önműködő ablak-rolletták egyedüli főraktára.

A végrehajtott kísérletekre vonatkozó termelési adatokat az alábbi táblázatos kimutatás tünteti fel:

Sorszám	A kísérletezés helye	A talaj minősége	Az elővetemény neve	A talaj megmivelése (szántások, fogasolások száma stb.)	A vetés			A trágyázás	A trágyázás neve	Szem termés 1600 □ öfön kgm.	Sorba vetett műtrágyával elért terméstartalom								Hektoliter súly kgm.
					A vetés ideje: hó és nap	Az érés	mennyisége				értéke								
							trágyázatlan				szórva trágyázottal	trágyázatlan	szórva trágyázottal	trágyázatlan	szórva trágyázottal	trágyázatlan	szórva trágyázottal		
							s z e m b e n												
				+	-	+	-	+	-	+	-	kilogramm		korona					
1.	Alsódetrehem	agyag	tengeri	tav. szántás fogasolás	IV/22	VIII/1	—	trágyázatlan	673	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
					"	"	IV/22	50 kg. Sph. sorba	715	42	—	25	—	1·08	—	7·51	—	—	
					"	"	—	100 kg. Sph szórva	690	17	—	—	—	6·43	—	—	—	—	
					"	"	IV/22	60 kg. Sph. sorba	716	43	—	—	5	0·36	—	3·48	—	—	
					"	"	—	120 kg. Sph. szórva	721	48	—	—	—	3·12	—	—	—	—	
					"	"	IV/22	75 kg. Sph sorba	724	51	—	—	35	0·38	—	—	—	0·16	
2.	Fehéregyháza	agyag	t. répa	tavaszi szántás, fogasolás	IV/25	VIII/1	—	trágyázatlan	581	—	—	—	—	—	—	—	—		
					"	"	IV/25	50 kg. Sph. sorba	736	155	—	74	—	20·29	—	15·84	—	—	
					"	"	—	100 kg. Sph. szórva	662	81	—	—	—	4·45	—	—	—	—	
					"	"	IV/25	60 kg. Sph. sorba	715	134	—	60	—	15·83	—	14·53	—	—	
					"	"	—	120 kg. Sph. szórva	655	74	—	—	—	1·30	—	—	—	—	
					"	"	IV/25	75 kg. Sph. sorba	875	294	—	200	—	41·69	—	40·79	—	—	
3.	Kamarás	vályog	tengeri	őszi és tav. szántás	III/25	VIII/26	—	trágyázatlan	700	—	—	—	—	—	—	—	69		
					"	"	—	150 kg. Sph. szórva	770	70	—	—	—	2·18	—	—	—	69	
					"	"	III/25	75 kg. Sph. sorba	835	135	—	65	—	15·73	—	17·91	—	69	
4.	Ádámos	agyag	tengeri	őszi szántás, tavaszi szántás	III/7	VII/15	—	trágyázatlan	890	—	—	—	—	—	—	—	69		
					"	"	III/7	100 kg. Sph. sorba	1300	410	—	—	—	58·14	—	—	—	69	
5.	Nagyiklód	agyag	t. répa	őszi szántás, tavaszi tárcsázás	III/10	VII/10	—	trágyázatlan	800	—	—	—	—	—	—	—	—		
					"	"	VII/4	80 kg. Sph. + 60 kg. Chilis. sorba	1100	300	—	—	—	20·12	—	—	—	—	
					"	"	VII/4	120 kg. Sph. + 60 kg. Chilis. sorba	1600	800	—	—	—	103·32	—	—	—	—	
6.	Kolozspta.	telev. agyag	tengeri	őszi szántás, grubberezés, tárcsázás	III/19	VII/17	—	trágyázatlan	659	—	—	—	—	—	—	—	70		
					"	"	III/19	75 kg. Sph. sorba	887	228	—	36	—	30·47	—	11·91	—	70	
					"	"	III/7	150 kg. Sph. szórva	851	192	—	—	—	18·56	—	—	—	70	
					"	"	III/19	100 kg. Sph. sorba	953	294	—	114	—	39·46	—	27·48	—	70	
					"	"	III/7	200 kg. Sph. szórva	839	180	—	—	—	11·98	—	—	—	70	
7.	Szászfenes	vályog	t. répa	őszi mély szántás, tav. szántás tárcsázás	III/30	VII/14	—	trágyázatlan	1443	—	—	—	—	—	—	—	74		
					"	"	III/30	75 kg. Sph. sorba	1818	375	—	—	19	55·46	—	2·56	—	74	
					"	"	III/30	100 kg. Sph. sorba	1919	476	—	82	—	70·40	—	17·50	—	74	
					"	"	III/10	150 kg. Sph. szórva	1837	394	—	—	—	52·92	—	—	—	75	
		"	"	III/28	VII/12	—	trágyázatlan	1206	—	—	—	—	—	—	—	73			
		"	"	III/28	100 kg. Sph. sorba	1637	431	—	—	—	62·75	—	—	—	74				
		"	"	—	trágyázatlan	1296	—	—	—	—	—	—	—	—	73				
8.	Novoly	agyag	tengeri	őszi szántás 2 tárcsázás	III/12	VII/2	—	trágyázatlan	740	—	—	—	—	—	—	—	70		
					"	"	III/12	75 kg. Sph. sorba	810	70	—	—	—	3·61	—	—	—	70	

A sorbatrágyázásnak két esetben kedvező hatása volt az érés idejére is amennyiben az ádámosi megfigyelések tanubizonyosága szerint a trágyázatlan teljes egy héttel későbbben érett mint a sorbatrágyázott. Hasonló volt az eset Nagyiklódon is; itt ugyanis az érésben hat nappal előzte meg a sorbatrágyázott a trágyázatlant,

A fehérgyázai igen érdekes kísérlet beállításánál az összes kísérletek paralell lettek végrehajtva. A kimutatásban átlagot vontam a párcellák között és ezen adatokat soroltam fel.

Megkívánom jegyezni, hogy a természetbetelek értékének megállapításánál az árpát 17 koronával értékeltem.

(Folyt. köv.)

Juhász Árpád.

A Thomas-salak.*

A nyugati államok mezőgazdaságának fejlődésével a műtrágyázás is fellendült, rohamosan fejlődött tehát a műtrágya készítő ipar is. A múlt század harmadik negyedében már a chemia tudománya is magasabb színvonalra emelkedett, tehát a kutatások folytatodtak új műtrágyák, főleg a fosforsavtartalmu anyagok után, hogy az intenzívebbé való mezőgazdaságnak folyton fokozódó fosforsav keresletét kielégíthessék.

Egy váratlan új fosforsavtartalmu műtrágyát nyert a mezőgazdaság az acélgártás hulladékával, a vas és érc salakkal, mely eddig az acélkohók környékén nagy rakásokban állt — mint egy utóteléknél való haszontalan anyag — kihasználatlanul.

Mint előbb már említve volt, az „apatit” anyagot a legtöbb közet tartalmazza mikropikus mennyiségben. Ezen apatitot azután a föld belsejében fakadó források kilugozzák, elmosják, elviszik és más rétegekben raktározzák le kisebb-nagyobb mennyiségben. Ennek folytán a talajviznek 100,000 hektoliterjében van átlag cca 1 klg. tiszta fosforsav tartalom, az ilyen fosforsavtartalmu talajviz a föld méhében azután lerakodott az évezredek alatt a vasérc tartalmu kőzetekben is, tehát a vasércből nyert tiszta vasban is van bizonyos mennyiségű fosforsav tartalom. Ezen 2—3%-os fosforsav tartalom természetesen sohasem lett volna kiaknázás anyaga, mert nem fizette volna ki magát, ha a vaskohó üzem nem lett volna reá kényszerítve arra, hogy a vasércből nyert vasat a fosforsavtól meg ne szabadítsa.

A fosforsavtartalmu vas ugyanis törekény és belőle csak úgy lehet jó acélt készíteni, ha az fosformentes. Az érckohászok tehát különféle olyan eljárásokon törték a fejüket, mellyel a vasból a foszfor minél tökéletesebben kiválasztható. A sok eljárás között az angol érckohászati (Thomas és Gilchrist) mérnökök Battersea ben (Surrey Angolország) föltalált eljárása bizonyult legsikeresebbnek és reája 1880-ban szabadalmat nyerve Thomas angol mérnök neve után nevezték el az eljárás productumát: a salakot is. Thomas-salaknak.

A Thomas Gilchrist-féle vas fosorsav-

* Mutatvány e Dorner Bólának „A kereskedelmi trágyázó története, gyártása és használata” című közelebb megjelenő és 83 képpel illusztrált művéből. (Kapható szerzőnél Budapest, földművelésügyi miniszterium 550 kor. beküldése ellenében.)

talánítási eljárás pótolta az azelőtti Bessemer-féle acélgártási eljárást és az új eljárással a hulladék salak is értékesebbé vált. A Thomas-salak 10—18% fosforsavat tartalmaz. Hogy ezen fosforsavtartalmat a mezőgazdaság céljaira kihasználhassák, kénsavval kezelve superfosfátá igyekeztek átalakítani. Az eljárás azután nem valami jó eredménnyel végződött, mert a Thomas-salak fosforsava vízben nem oldható s ezen eljárás drága is volt s csak maximum 5%-ot tudtak általa vízben oldható fosforsavvá átalakítani, tehát nem fizette ki magát. Ennél nagyobb hányára pedig az volt az anyagnak, hogy idővel még ezen csekély mennyiségű vízben oldható fosforsav is visszament, azaz ismét vízben nem oldhatóvá változott.

Igy évekig halmozódott ezen hulladékanyag a vaskohók körül, anélkül, hogy a tudva tudott gazdag és értékes beltartalmának kihasználását elérhették volna. Pedig sokan neves tudósok kísérleteztek vele, de — haszon és jó eredmények nélkül. — A sok vizsgálódás és kísérletezés végre 1885-ben — Hoyer-mann és Albert német mérnökök, továbbá Fleischer, Märcker, Wagner német tanárok kutatásai alapján azon eredményt hozta létre, hogy a Thomas-salak fosforsava a mezőgazdaságnak — vegyi behatások és kezelések nélkül is — megmenthetővé vált. Tisztán csak mechanikai kezeléssel, azaz porfinomságra való megőrlése által.

Kísérletek után megállapították ugyanis, hogy a Thomas-salak fosforsav tartalma nem lesz ugyan vízben oldhatóvá, de ha lisztfinomságra őrlik és mint műtrágyát a talajba keverik, a növény savas nedvét elválasztó gyökerei vele érintkezve, fosforsavtartalmát feloldani és táplálékul fölhasználni képesek. Az anyagnak mint műtrágyának a kereskedelemben hozatala sok változáson, sok nehézségen ment át, mert a belső értékének megállapítása volt nehéz.

Végre az agrarchémiai tudomány tökélyesedésével sikerült megállapodni ebben is.

A gyárak alkalmazkodtak a német tudósok követelményéhez és a 80-as évek végén az értékét és eladási árát az anyag összfosforsavtartalma szerint és lisztfinomsága foka szerint, 1895-től fogva pedig lisztfinomsági foka és citromsavas ammoniákban (citrát) oldható összfosforsavtartalma szerint, 1899-től fogva pedig ehelyett (az utóbbi érték meghatározás helyett) citromsavban oldhatósági foka szerint határozzák meg kereskedelmi értékét.

Ma tehát ezen tulajdonságát a gyár is garantálja, az eladó is megvizsgálhatja (a vegyelemzési állomásokon), tehát tudja, hogy mit vesz? milyen hatást várhat tőle? és így egyik fél sincs megrövidítve. Ezóta azután föl is lendült a kereskedelem is, az ipar is és ma már nem tudnak az európai acélgyárak annyi Thomas-salakot készíteni, a mennyit a mezőgazdaság föl ne használna.

Ma már egész Európában gyártják az acélkohók a Thomas-salakot, de azért a német ipar mégis legnagyobb. Manapság már itt cca 30 gyár működik, 55 millió márka értékű anyag forgalommal. Mig 1885-ben az évi gyártás volt 25,000 q, addig ma már 11 millió q-ra rugott rugott az. Thomas-salak mint műtrágya valóságos missziót teljesített az európai, főleg a németországi mezőgazdaság terén, nemesak azzal, hogy az oly keresett fosforsavval látta el a kultura alatti földet, tehát hozzájárult a nemzeti productió (a többtermelés!) emeléséhez, tehát a gazdák jövedelmei gyarapításához, hanem még egy más szempontból is, azzal t. i. hogy a fosforsav műtrágya piaci árakat

nivellálta; a superfosfát ára a rohamos kereslet folytán folyton emelkedett. Így pl. dr. Hoffmann szerint 1870-ben egy klg. % vízben oldható fosforsav volt a szász provinciában 89—90 pfennig, mig az leszállt 1906-ban — tisztán a Thomas-salak olcsóbb ára és versenye folytán — 34 pfennigre, tehát a régi árak $\frac{1}{3}$ -ára.

Milliók maradtak így meg a — gazdák zsebében alig 1—2 évtized alatt, — abból, a mit a megerősödött ipar és kereskedelem szerzett volna meg, bizonyára — magának! Ma már az acélkohók mind földolgozták a régi salak halmokat és így csupán azon anyagra vannak szorítva, a mit a kohók frissen termelnek. Így tehát a Thomas-salak ipar is korlátozva van terjedésében úgy, hogy Németország külföldről is kénytelen magának nyersanyagot behozatni.

A Thomas-salak, mint neve is mutatja, a vas- és acélgártás egyik mellékterméke, azaz az olvasztott vasérc fosfortartalmu salakja.

A vas ugyanis a nyers vasércben mint vasoxid és vasoxidul van jelen oxigénnel vegyülve. A vasércben ezenkívül van még többféle más ásvány, mint mész, agyag, kavasav, magnezia stb. és ezenkívül fosvorsav is, egészen 3 százalékig. A 80-as években azt tartották, hogy minél magasabb a vasérc fosforsavtartalma, annál értéktelenebb a vasérc. Mióta azonban a Thomas-féle eljárást megismerték a vasgyártásnál, melynek segítségével a legnagyobb fosfortartalmu vasból is jó acélt tudnak ma már előállítani és mióta a vasérc salak, mint fosfortartalmu műtrágya, a mezőgazdaságban elterjedt, azóta éppen megfordítva van a dolog, azaz a legmagasabb fosfortartalmu vas lett legértékesebb.

A vasércbányákban — melyek lehetnek földalatti vagy pedig földszinén levők — bányászszák ki a kemény vastartalmu kőveket, dinamittal robbantás, vagy furó és vágó szerzők segítségével és viszik a vaskőveket vasuti kocsikban az olvasztókhoz.

Az olvasztók földadata az, hogy a vasércet az egyéb anyagoktól magas hőfokon kiválassza. Hatalmas, 20 méter magas, 6 méter széles olvasztókemencék ezek, melyekbe fölülről töltik a vaskövet úgy, hogy egy réteg vasköre egy réteg koks jön váltakozva. A koks mint tüzelőanyag szükséges, hogy a vaskövet olvasztásra hozza, másrészt az olvasztásnál kiszabaduló oxigént veszi magába, tehát megszabadítja a vasérettől.

Az olvadó vasérc az olvasztókemencében most más anyagokkal — így a foszforral is vegyileg egyesül — és jut mindig lejjebb-lejjebb a kemencében, mig alul már 1200 Celsius fok hősnél folyékonyvá válik. A vas, mint legsúlyosabb, alul gyűl össze folyékony állapotban és fölötte, mint az olaj a vizen, uszik az egyéb ércek és anyagok vegyülete. Az olvasztókemence alsó, kifolyó nyílását minden hat órában kinyitják és akkor zudul, ömlik ki a megolvadt vas, mint vakító fehérségű tüzpatak és mellette a salakolvadék is, mely a tiszta vasérettől különválik.

Aki vasolvadtokban járt, az bizonyára látott már zöldes-kékes színű kősalakot, sőt az ilyen olvadékból, ha azt formákba öntik, téglát, utcai kőburkolatot is tudnak készíteni és akkor üvegszerű kemény (de törékeny) kőkövek készülnek belőle, amit sok helyen kertek-, párkány- és szegélydiszítésül is használnak.

Ezen salak azonban nem az, amiből a Thomas-salak műtrágya készül! Erről később lesz szó.

Az olvasztókból kifolyt vasérc most for-

Tavaszi bérszántások eszközlésére kétgéprendszerű Kemna-féle forrógőzekével a legjutányosabb ajánlással szolgál a Marosmenti Gazdák első gőzeke szövetkezete, Marosvásá hely.

mákba lesz folytatva, hol, ha kihült, akkor mint tiszta nyers vasérc kerül rudakban kereskedelembé.

Ezen tiszta olvasztott vasérc tartalmaz:	
vasat	91.2 százalék
szénsavat	3.6 „
foszfort	2.7 „
mangant	2.2 „
kovasavat	0.3 „
	100.0 százalék.

Ha most ezen olvasztott vasérből acélt készítenek, akkor az olvadt vasat átfolytatják a „konverter“-be, azaz egy körtealaku óriási vastartályba, mely kívül vastag vaspáncél, belül pedig tüzálló téglából van körülburkolva. A konverternek fönt a tetején nyílása van, alul pedig a feneke át van lyuggatva és egy fuvó szerkezettel van összekötve. Ha most ezen körtealaku edényt az olvadt vasércel meg akarják tölteni, akkor kissé oldalt fektetik, hogy a felső nyíláson a vasérc és az ugyanakkor hozzákevert mész befolyhasson. Amint meg van töltve, és a massa a tüzeléstől olvadni kezd, akkor az alsó lyukakon át rögtön óriási légnyomással levegőt fuvatnak bele, mely az egész masszán rettenetes erővel átmegy és a körte felső nyílásán pokoli tüzoszlopként, mint egy gyönyörű tűzijáték zugva és bőgve tör ki.

Ezáltal mivel a befolyt levegő az egész vasolvadékot átjárja, elégnék a nyers vasban még lévő vegyületek és ezáltal 2000 fokra hevül föl magától a „konverter“ olvadt vastartalma és ezalatt a vasban még bennlévő fosfor is átalakul fosforsavvá és vegyileg összeáll a vasérchez közékevert mészszel s így válik fosforsavas mészszé, a mangán mangánoxidá, a kova kovasavvá.

Ilyenformán most a körteben forrongó anyagokkal ezen fosforsavas mész is megolvad és miután könnyebb, mint az olvadt vas, így a felszínen üszik, mint az olai a vizen.

A kellő időben ezen olvadékot el kell távolítani a konverterből, ami úgy történik, hogy a körtealaku vastartályt oldalt billentik és akkor a felszínen uszó olvadékot kikicsurgatják, az alátölt — külön e célra szolgáló vastartályba — egy rekeszes vasuti waggonba.

Amint ezen salak a waggonba kihült és megkeményedett, úgy egy óriási emelődaruval abból kiemelik és egy külön rakodóra eresztik le, honnét ismét vasuton viszik tovább, zuzómalom alá. Itt a sötétzöld színű kőkemény tömböket óriási zuzómalapáncsokkal szétörlik, azután a kisebb darabokat kötörömalmokba viszik, hol azután finom porrá őrlik meg. Ma már a németországi gépgyárak oly kitűnő zuzó és őrlemalmokat tudnak előállítani, hogy ezen Thomas-salakból egész 85 százalék finom lisztet tudnak előállítani.

Az ily lisztfinomságú Thomas-salak, mint műtrágya a talajban jól eloszlik, tehát a földdel jól összekeverhető és így a növény gyökereivel azt fölhasználhatja táplálkozása alkalmával.

A malomból a Thomas-salak, mint finomliszt, védjeggyel jelzett zsákokba leplombálva kerül kereskedelembé, a mezőgazdaság óriási hasznára.

Ma már a Thomas-lisztet az egész világ mezőgazdái használják, ami talán abban leli magyarázatát, hogy olcsóbb mint a szuperfoszfát, hatása lassabb ugyan, de hosszabb ideig tart, mint a szuperfoszfáté és nincs kitéve oly nagymérvű hamisításoknak, mint amaz. Jellegző különben ma már a Thomas-salak folyton drágább lesz, sőt a vasgyárak nem is tudnak annyi Thomas-salakot produkálni, hogy a folyton fokozódó keresletet kielégíthessék.

A németországi vas és acélgyárak Westfáliában ma már 20 egynehány gyárban állítanak elő Thomas lisztet és évi productiójuk egy millió tonnára rug. De ujabban eschországi gyárak is készítenek Thomas salakot. Magyarországon az acélgyárak nem foglalkoznak

még ezen műtrágya ipparral, állítólag azért, mert a magyar acélsalak erre nem alkalmas.

A Thomas-lisztet nem csak az teszi értékes és hasznos műtrágyává, hogy fosforsavtartalma van, hanem az is, hogy 50% meszet is tartalmaz, tehát a talaj mésztartalmát is növeli és így a rétek és legelők fütermése, mint meszt tartalmazó takarmány a növendékállatok csontképződésére is jó hatása. A Thomas-liszt foszforsavtartalma citromsavban oldódik. Miután azonban a növény gyökerei savas váladékot választanak ki (ezt láthatjuk pl. ha egy növényt simára csiszolt kövön gyökereztetünk, úgy a gyökerek helyei bevésődnek, kimaradnak azon), úgy a földben levő Thomas-lisztet ezen savas váladék is, de a talaj savai és baktériumai is képesek föloldani, tehát a növény által fölszívhatóvá tenni.

A jó Thomas-lisztnek foszforsavtartalma körülbelül 15—22% szokott lenni, melyből 80 százaléknak kell 2%-os citromsavval oldhatónak lenni, tehát egy métermázsa Thomas-lisztben veszünk körülbelül 15 kg. foszforsavat.

A műtrágyakereskedők a Thomas liszt árát szintén kilopercetekben számítják ki úgy, mint az a szuperfoszfátnál szokásos.

A Thomas-liszt lassabban hat, mint a szuperfoszfát, de mert a szuperfoszfát foszforsava vízben is oldható, tehát hatása gyorsabb, mint a Thomas-liszté, addig az utóhatása is rövidebb ideig tart és viszont a talajból hamarabb is kilugozódik (kimosódik), mint a Thomas-foszfát.

A dolog úgy áll, hogy a kaszáló és legelőre inkább a Thomas-liszt ajánlható, mint a szuperfoszfát, mert ezeknél nekünk előnyösebb a tartósabb, lassabb hatás és veszélyesebb a könnyebb kimosódás esete, a gabonaféléknél pedig, hol a gyors és rövidebb ideig tartó hatást célozzuk: a szuperfoszfát használata elterjedtebb, ámbár egyik trágya époly jó mint a másik.

A foszforban a mi magyar földünk egyáltalában szegény és így beszéljünk agyag-, homok- vagy bárminő talajról, vagy szántóról, rétről, legelőről, úgy mindnél konstatálhatjuk a foszforsavban való szegénységet, tehát foszforéhelességet, azaz azt, hogy a nyújtott foszfort nálunk mindenféle talaj, mindenféle viszonylatban föltétlenül meghálálja.

A Thomas-lisztet nálunk kézzel szokták elszórni, de külföldön — hol nagyobb mennyiségben használják — külön műtrágyaszórógépeket látunk alkalmazásban. A gépet, melynél azért, hogy a lisztfinom trágyát a szél szét ne hordja, üres műtrágyás-zsákokkal aggatják alul tele, mert azt általános szabályul tarthatjuk már okoságból is, hogy csak szélcsend időben, szórjuk el a műtrágyát, hogy a szél el ne pazarolja azt és el ne hordja onnét, hová azt juttatni akarjuk.

Thomas lisztet zsákokban vásárolhatjuk bármely megbízható műtrágyakereskedőnél. A zsákokat esőtől, nedveségtől óvnunk kell, mert megázva, vagy nedves pincébe tartva csomósá, vagy kőkemény tömeggé változhat. A Thomas salak barnás feketete lisztszerű sulyos por.

A Thomas salak nálunk évről-évre nagyobb mennyiségben kerül fogyasztásra, illetve behozatalra.

1909-ben a fogyasztás kitett	918 waggont.
1908-ban a fogyasztás kitett	1116 waggont.
1910-ben a fogyasztás kitett	1391 waggont.
1911-ben a fogyasztás kitett	2000 waggont.

KISEBB SZAKKÖZLEMÉNYEK.

— **Hussal otetot tyukok.** Egy francia szaklap nemrég érdekes kísérleteket ismertetett, amelyeket egy Houssay nevű tenyésztő végeztetett kizárólag hussal táplált baromfiakon. Egy kakással és két tyukkal kezdődtek e kísérletek s Houssay ur folytatta francia voltát meghazudtoló türelemmel és lelkiismeretességgel hat generáción át. A kísérletek főbb eredményei a következőkben foglalhatók össze: A barom-

fiak növekedése közben a kizárólagos hústáplálás szemlátomást jó hatással volt, a fejlődés gyors és erőteljesebb. A lábak epidermisa erősebben fejlődött s néhány generáció után a lábak szőrösödnek. Miután a baromfiak csőrükkel és lábaikkal nem kapargáltak, a csőr és a karmok a ragadozó madarakra emlékeztetően megnyultak. A hussal való hizlalásnak másik következménye volt a nagyobb háj. A tojásprodukción szempontjából az eredmény különböző volt: eleinte többet tojtak a tyukok, később azonban a tojások erős szaguak lettek, tartalmuk nagyobb, héjuk finomabb lett. Később jöttek tojások, amelyeknek kettős sárgájuk volt, de ezek terméketlenek voltak. A tyukok nagy hajlamokat éreztek tojásaik fölfalására. A fiatal csibék igen érzékenyek lettek s nagy volt köztük a hullás. Gazdasági szempontból tehát az a kettős tanulság maradt Houssay kísérleteiből, hogy a baromfiak növekedésük közben igen meghálálják a huseleséget, a tojásprodukción szempontjából azonban a husnak semmi előnyös hatása nem mutatkozott.

— **Vértejelés és véres tej.** Az eilés után közvetlenül néha egészen véres váladék ürül ki a tőgyből fejeskor anélkül, hogy annak közelebbi okát megállapíthatnánk s éppen ezért némelyek fiziológiai jelenségnek tartják azt, amely két héten belül rendszerint elmúlik. A legtöbb esetben azonban tőgygyulladás, tőgy-sérülés, durva módon végzett fejés, erőszakos szopás, tőgyvérbőség, ugynevezett vérfestékvizelés, terpentintartalmú anyagok izgatása stb. következtében szokott a tej véres kinézésű lenni. A tejhez keveredő vér mennyisége szerint a tej színe egyenletesen vöröses (vérvizelés, vagy vérfesték vizelés,) véresen csikolt (tőgygyulladás), vagy pedig a tejet tartalmazó edény fenekén vöröses üledék keletkezik. A vértejelés kezelése az előidéző ok szerint változik; ha közvetlenül ellés után lépett fel, úgy kezelés nélkül is elmúlik; ha a tőgy betegségével áll összefüggésben, helybeli kezelést igényel; ha általános betegség tünete, úgy azt kell gyógyítani. E tekintetben az eset közelebbi ismerete mellett, — tanácsot csak állatorvos adhat.

EGYLETI ÉLET.

Meghívó.

Az erdélyi gazdasági egylet igazgatóválasztmánya 1912. február hó 14.-én (szerdán) d. u.: 3 órakor, az egylet Attila-u. 10. sz. alatti székházának üléstermében rendes ülést tart, melyre a választmány tagjait tisztelettel meghívja:

Kolozsvártt, 1912. febr. 9.-én,

Az elnökség.

Tárgyak:

1. Jegyzőkönyv hitelesítő kiküldése.
2. Földm. Miniszter: „Állategészségügyi Értesítője“ marharakodó állomások engedélyezéséről.
3. Ugyanaz: A tagosítási eljárás ismeretése céljából kibocsátott és megküldött füzetek kiosztása tárgyában.
4. Ugyanaz: Száritott szeszmoslék készletek nyilvántartása.
5. Ugyanaz: A földgáz jövedelmének 10 százalékából létesítendő közalap tárgyában.
6. Ugyanaz: „Állategészségügyi Értesítője“ állatok, nyerstermények stb.-nek Németországba való bevitele tárgyában.
7. Ugyanaz: Értesít arról, hogy a gazd. háziipari tanfolyamok céljaira 2700 koronát kiutalt.
8. Ugyanaz: Értesít, hogy a könyvkiadó

vállalat 56 sz. füzetéből 100 példányt megrendel.

9. Erdélyrészi Falkavadász Társulat beadványa: az adományozni szokott versenydíjért.

10. Magyar. Mezőgazdák Szövetkezete: Támogatás iránti megkeresése.

11. „O. M. G. E.: A „Gazda Cimtár“ megrendelése tárgyában.

12. Ugyanaz: A köztelki gazd. előadások érdekében.

13. Ugyanaz: A jégkárbecslő szakbizottságok összeállításának módosítása tárgyában.

14. Udvarhelymegyei gazd. Egylet: tavaszi bikakiállítására díj adományozását kéri.

15. Ugyanaz: Megküldi bikakiállítási tervezetét.

16. Kolozsvári gazd. Egylet: Közgyűlésére meghívót küld.

17. Marostorda várm. gazd. Egylet: Rendkívüli közgyűlésére meghívót küld.

18. Szolnokdoboka várm. gazd. Egylet: Értesít a bikakiállítása idejéről.

19. Közs. Munkás otthon Békéscsaba: Mezei munkásokat ajánl.

20. Városi Adóhivatal: Adóbevallási íveket küld.

21. Cs. és kir. Katonai Élelmezési Raktár: A kerület élelmezési viszonyairól kérdő ívet küld.

22. „Uránia“ szemléltető taneszközyár: árjegyzéket küld.

23. Erdőigazgatóság, M.-Sziget: Eladó tutajfákról értesít.

24. Jeszenszky P. és Kovácsy B.: sá-torkői sertésenyésztésük erkölcsi támogatását kéri.

25. „Magyarország Cimeres Könyvének“ Szerkesztői: támogatást, illetve előfizetést kérnek.

26. Új tagok bejelentése.

27. Dr. Seyfried Károly indítványa a Kolozsvárt létesítendő termény-tőzsde tárgyában.

28. Miksa I. indítványa a cselédtörvény tárgyában.

29. Ülés napjáig beérkező tárgyak.

30. Esetleges indítványok.

Az E. G. E. kolozsmegyei osztályának gyűlése. Az osztály intéző bizottsága, Dózsa Endre alispán, sz. o. alelnök elnöklete alatt, népes havi gyűlést tartott február hó 8-án d. e., Kolozsvárt a Megyeház tanácstermében. Miniszteri és hatósági átiratok felolvasása után megállapították az 1912 évi működési tervet, mely szerint a gazdakörökkel kisebb tanulmányi kirándulást terveznek a kolozsvári gazdasági akadémia gazdaságába s a Teke vidéki Szász mezőgazdaság tanulmányozására. Az idei közgyűlést március 17.-re tűzték ki. Küldött séget szerveznek a *gazdászövetség* idei *siófoki* országos értekezletére és Budapest megtekintésére; Kolozsmegye 3 vidékén tavaszi szántásversenyt, két helyen lóka és vetőgép bemutatót rendeznek kispaszád részére; október elején járási termény-, gyümölcsbemutatót, vagy Kolozsvárt *megyei gazdasági kiállítást*, 2-3 vidéken a nyáron falusi szociális napot tartanak; továbbá államsegélyt kérnek a téli gazdasági előadások, falusi háziipari tanfolyamok tartására; a megyei gazdasági felügyelőséggel karöltve minden járásban tenyészállatdíjazást s végül néhány kisebb jelentős tudományszeres után sorra került *Bácsy Gyula* válaszi ref. lelkes interpellációja, melyben aggályát fejezte ki, hogy a most létesített gazdasági felügyelőség, az erdélyrészi népsegítő aktio bevonásá-

val, megszüntetésével létesítették-e, s jól átgondolt beszédben szembeállította a jövődi megyei gazdasági felügyelőség esetleg bürokratikus szervezetet és eljárását a falusi társadalmi szervezetekben ma már meggyökeresedett székely kirendeltség intenzív néptanító, művelő s a falusi gazdasági termelésben részletekben segítőactio működésével — mely utóbbi ha hirtelen megszüntetnék — az eddig sok millió koronával s még nagyobb értékű szellemi erőfeszítéssel létesített falusi intézmények egy új állami hivatal alatt esetleg stagnálni fognak, esetleg meg is szűnnek? többek hozzászólása után az elnöklő alispán megnyugtatta a felszólalót, hogy bár kívánatos a gazdasági közigazgatás széleskörű kifejlesztése, de tekintettel, hogy a jól dolgozó kirendeltség további működése a *gazdaságilag elmaradt* vidékeken még kívánatos: a falusi gazdatársadalom szervezésének teljes befejezéseig fentartandónak vélik, ugy ebben az értelemben eljárni átirattal fordulnak kolozsvármegye törvényhatóságához.

KORMÁNYINTÉZKEDÉSEK.

Utrendüri kihágás. Fölmerült esetből kifolyólag elvi határozatban mondotta ki a kereskedelmi miniszter, hogy utrendüri kihágási ügyben a községi, vagy körjegyző kihallgatási teendővel nem bízható meg.

Ingyenes jogvédelem a Székelyföldön. A gazdaközönség birtokjogi és telekkönyvi viszonyai kevés helyen adnak annyi alkalmat a pörlekedésre és a jogi segítség igénybevétele, mint a speciális helyzetű Székelyföldön. A nemzetiségi pénzügyi vagyonszerzését a legtöbb esetben az okozta, hogy a falusi kispaszád csak akkor fordult ügyvédhez, a mikor már késő volt. A székelység teljes gazdasági válságának elkerülésére a földművelésügyi kormány 1907-ben Marosvásárhelyt ingyenes jogsegítségét és jogvédelmet szervezett, a melynek jogtanácsosa mindennemű adó-, birtok-, telekkönyvi ügyben díjtanácsot adott a hozzá fordulóknak. A legújabb kimutatás szerint 1911-ben 1676 kispaszád vette igénybe ezt a segítséget. Ennyi esetben szolgált a kirendeltség jogi tanácsal, kiszámíthatatlan kárt és sok fölösleges pörlekedést hártván el a tanulatlan emberektől. A kirendeltség a mult statisztika eredményén okulva, az ingyenes jogvédelmet már legközelebb az összes székely vármegyékben szervezni fogja.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **A budapesti és kolozsvári borvizsgáló-bizottság.** A kereskedelemügyi miniszter a Budapesten és Kolozsvárott szervezett állandó borvizsgáló szakértőbizottság tagjaivá a maga részéről az 1912. év tartamára 1. a budapesti állandó borvizsgáló szakértő-bizottsághoz Jalic Géza és Abeles Zsigmond bornagykereskedőket, Gundel Jánost, a Vendéglősök ipartársulatának elnökét, budapesti lakosokat, továbbá ifj. Palugyay Ferenc és Schmidt Lóthár bornagykereskedőket és Hubert Henrik pezsgőgyárost, pozsonyi lakosokat; 2. a kolozsvári állandó borvizsgáló szakértő-bizottsághoz Baintner Ferenc dr. kolozsvári lakost, az ottani gazdasági akadémia tanárát, Nagy Gábor ottani vendéglőst, továbbá Deák József dr., Farkas Samu kolozsvári lakos, bornagykereskedőket és Eöry Tivadart, az Erdélyi Pince-egylet titkárát kinevezte. Ugyancsak a kereskedelemügyi miniszter a titkári teendőket ellátásával a budapesti állandó borvizsgáló szakértő-bizottságnál Kétly Károly dr. kereskedelemügyi miniszteri segédtitkár, a kolozsvári állandó borvizsgáló szakértő-bizottságnál pedig Ruzitska Béla egyetemi asszisztentist bízta meg.

— **A Kolozsvári Gazdasági Egylet 1912. évi februárius hó 25-én délelőtt 11 órakor a Városház közgyűlési termében évi rendes köz-**

gyűlést tart. Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. Jelentés a mult évi működésről és tervezet a jövő évi teendőkre nézve. 3. Pénztári számadás felülvizsgálása és a felmentvény megadása. 4. A jövő évi költségvetés megállapítása. 5. Választmányi vagy tagsági indítványok tárgyalása. 6. Hét választmányi tag és egy számvizsgáló megválasztása. 7. Elnök választás.

— **Az országos Magyar Gazdasági Egyesület** Károlyi Mihály gróf elnöklésével tartott legutóbbi igazgató választmányi ülésén az elnök indítványára jegyzőkönyvben örökítették meg Szilassy Zoltán országgyűlési képviselőnek, a Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége titkárának és Buday Barna szerkesztőnek érdemeit husz éves szolgálati jubileumuk alkalmából. A földművelésügyi miniszter fölkérésére az O. M. G. E. a Phylaxia oltoanyag-termelő részvénytársaság igazgatóságában Jeszenszky pál királyi tanácsost küldte ki. Az Urlovasok Szövetségének tavaszi versenyére 300 korona tiszteletdíjat ajánlottak fel. Pallavicini Ede örgróf szóvá tette az országban tapasztalható általános sóhiányt. A hibát a só helytelen kezelésében látja, a mivel ugyszólván rászorítják a vidéki kereskedelmet a sózsorára. Az O. M. G. E.-nek kötelessége, hogy a kormánytól kérje a baj orvoslását. A választmány a javaslatot egyhanguan magáévá tette. Végül kimondották, hogy föliratot intézzenek a belügyminiszterhez a korcsmák vásár- és ünnepnapj zárvatartása érdekében.

Szőlőoltványok,

sima és gyökeres európai, valamint amerikai szőlővesszők

legmegbízhatóbb beszerzési forrása:

Kopányi Imre szőlőgazdasága,

szőlővessző és oltványtelepe,

Margitta, Biharmegye.

Tessék ismertető füzetet kérni, mely igen fontos dolgokat tartalmaz, érdeklődőknek a telepkezelőség ingyen és bérmentve készséggel megküldi.

2675

— **Hirdetmény.** A Nagymélt. m. k. Földművelésügyi Miniszterium, az O. M. G. E. és az E. G. E. támogatásával 1912. évi február hó 29-én és március 1-én tartja az Udvarhelyvármegye Gazdasági Egyesület országos jellegű magyar erg. fajta Bikakiállítását és tenyészállat vásárlját Székelykereszturon (vasutállomás) a városi vásártéren mely kiállítás látogatására az érdekeltek gazdaközönséget tisztelettel meghívjuk. Kiállíthatók két éves, vagy idősebb magyar erd. fajta bikák, szopós borjas tehének, három és két éves üszők, melyekről tulajdonosaik községi előjárósági bizonyítvánnyal, vagy marhalevéllal igazolni tartoznak, hogy saját tenyészteükből származnak, vagy egy év óta birtokukban vannak. A kikillitás díjmentes, de a kiállítás két napján eladott állatok árából 2 százalék a gazdasági egyesület pénztárába befizetendő. Az ellen a vétők a későbbi kiállításról kizáratnak. Bikadíjakat nagy és kistenyésztők, szopós borjastehén üsződíjakat csak kistenyésztők (100 holdnál kisebb birtokon gazdálkodók) nyerhetnek. Nyugati fajta állatok is kiállíthatók, de csak oklevéllel tüntethetők ki. Minthogy a bikafelhajtás jelentékeny szokott lenni, azon községek vagy magánosok, kiknek erdélyi magyar fajta apaállatokra van szükségük, szükségleteiket ez alkalommal kényelmesen és jutányosan sze-

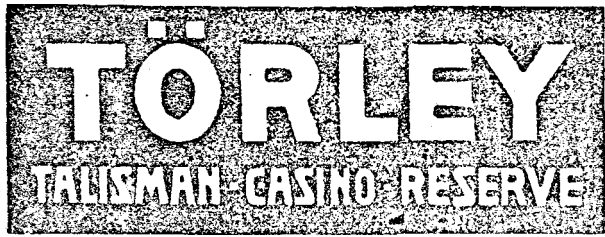
rezhetik be. Bejelentések dr. Pálffy Jenő főszolgabíró urhoz jutendők. Ő intézkedik az állatok elhelyezése és takarmányoztatása ügyében is. Mintegy 2000 korona jutalomdíj fog kiosztatni, de a díjak csak később lesznek kiűntethetők. Székelyudvarhely, 1912 febr. 1. Az Elnökség.

— **Az Országos Magyar Méhészeti Egyesület** Szilassy Zoltán elnöklésével tartott választmányi ülésén 62 új tagot vettek fel az egyesületbe, kikkel az egyesületi taglétszám 2512-re emelkedett. Elhatárázták, hogy ajánlatot fognak tenni a földmívelésügyi miniszternek a kiosztandó méhészeti eszközök beszerzésére vonatkozólag.

A LAPFELÜGYELŐ BIZOTTSÁG FELÜGYELETE MELLETT
FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ:

TOKAJI LÁSZLÓ.

A LAP AZ ERD. GAZD. EGYLET TULAJDONA

2673.

A MAGYAR JELZÁLOG HITELBANK

KOLOZSVÁRI KÉPVISELŐSÉGE

(Jokai-u. 2. sz. I. emelet.)

FÖLDBIRTOKRA

és a nagyobb városokban fekvő

H Á Z A K R A

15 évtől 65 évig terjedő törlesztéssel

LEGOLCSÓBB KÖLCSÖNÖKET nyújt.

A jelzálogul felajánlott erdőnyrészi ingatlanok értékére és a megszávozandó kölcsön összegére nézve

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET bizalmi férfiai adnak véleményt.

A KÉPVISELŐSÉG elfogad

TAKARÉK-BETÉTEKET

és előnyösen kamatoztat.

Telefonszám 27.

2601

Ügyes és minden gazdasági ágban járatos, magyarul és románul beszélő, több nagy uradalomban szolgált, megbízható

Gazdasági bíró,
aki gazdatisztet is helyettesíteni tud,
1912. március 1. re állást keres.

Cim: 2696

Fekete Mihály
Aranyos-Gerend, (Tordaaranyos vármegye.)

forduljon minden érdeklődő, ki sulyt fektet elsőrendű tisztafajanyagra

NAGYENYED-re
Alsófehér m.

Gyümölcsfacsemeték
sétányiak, díszeserjék, füvellek, kerítésnövények, boggyógyümölcsök stb.

Szőlőoltványok
(elsőrendű áru) európai és amerikai sima és gyökeres vesszők. Oktató díszárjegyek kívánatra ingyenes.

FISCHER és TÁRS
Nagykovács és Szőlőművelési Intézet.

2664

9 üzletév. Készlet 1.000.000

Szőlőoltványokat

saját telepünkön termelt és nem összevászárított, peronoszpora-mentes, jól megérett, tökéletesen összeforrt dus gyökérrzellettel és fajtiszta 52 különféle

bor- és csemegefajban:
amerikai sima- és gyökeres vesszőt, európai sima vesszőt szállít jutányos árban. 2668

Szőlőoltványtelep:
Schuster és Frónius
Teke, Kolozsmegye.
Árjegyzék ingyen és portómentesen.

Szőlőoltványokat,

amerikai és európai sima és gyökeres szőlővesszőket, a legjobb bor és csemege fajtákban szolgál:

Róth János
lekencei szőlőoltvány telepe.
Ugyanaz átvész legelőnyösebb árban új szőlőtelepítéseket és szolgál nagyobb vevőinek ezen szakbavágó utmutatósokkal. 2676

Árjegyzéket kívánatra ingyen és bérmentve.
Róth János, szőlőbirtokos,
Lekence (Beszterce megye).

ERDÉLYI BANK
és TAKARÉKPÉNZTÁR R.-T.

Kolozsvár, Mátyás kir.-tér 32.

Kisbirtokosok jelzálogosztálya kölcsönöket nyújt kisbirtokosoknak betáblázás mellett a mindenkori pénzvisszonyokhoz mért legelőnyösebb kamatozás mellett.

Már meglévő magas kamatlábu kölcsönöket olcsóbb kamatlábu kölcsönre konvertál.

Jelzálogosztálya törlesztéses kölcsönöket nyújt nagyobb földbirtokokra 10—50 évig terjedő időtartamra a kamatot is magában foglaló előnyös annuitás mellett.

Megkeresésekre rövid idő alatt felvilágosítással szolgál

2017

Az igazgatóság.

A legkiválóbb faj nemesített

gyümölcsfák

kaphatók **Hoffmann Ignác Szeged** 2689

ujszegedi 50 kat. hold területen levő gyümölcsfaiskolájában.
Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Kerestetik

több évre haszonbérbe
150—250 kat. hold
természetes és jó legelő,
bő itató vízzel,
1—35 kilométer távolságra
Kecsedtől
u. p. Nagyiklód (Szolnok-dobokamegye)
Kecsedti gazdaság.

2688

Modern gazdasági épületeket, mindennemű istállókat, tejgazdasági és hűtőtelepeket, takarmánykamrákat, pajtákát, takarmányszárítókat, gazdasági erő-és világítóüzemeket

tervez és berendez,

a gazdaság körében előforduló építészeti és gépészeti kérdésekben tanácsot át 2669

Esső Andor és Hocholtzer Ödön
okl. gépészmérnök. okl. műépítész.
építészeti és műszaki irodája,
Budapest,
VIII. Bross-utca 97. sz.
Telefon 92—80.

Szuperfoszfátot

és minden egyéb műtrágyaféléket ajánl a

2666

Műtrágyát Értékesítő Szövetkezet

Budapest, V. kerület,
Fürdő-utca 8-ik szám.

A „Nagyszebeni Földhitelintézet“-től

10-50 éves lejáratu

olcsó ingatlan jelzálog-kölcsönöket, szerzek konvertálok más intézeti terheket, rendbeszedem egyáltalán az elhanyagolt telekkönyvi birtok és teherállapotokat, gyors és költséget kimélt eljárással.

A „Nagyszebeni Földhitelintézet“-től adó- és egyéb levonásmentes, óvadékképes, különösen katonai óvadéknál alkalmas, a főszéken is jegyzett 50 év alatt kisorsolandó

4 1/2 %-ot tisztán jövedelmező zálogleveleket. A szelvények költségmentesen az intézetnél Nagyszebenben és a „Kolozsvári Kereskedelm. Banknál“ kifizettetnek 2018

A legmegbízhatóbban közvetitem: magán- és bérházak, birtokok és bérletek erdők, bányák és ezek termékeiük adás-vételi ügyleit. Telefon: 859. sz.

Erdélyi erdő-, faanyag- és bányauőgyőnkőség GOMBOS BENŐ Kolozsvár, FERENCZ JÓZSEF-UT 13. SZÁM ALATT. A „Nagyszebeni Földhitelintézet“ kizárólagos ügynöksége.

Szőlőkötöző-fonál

jobb és olcsóbb mint a raffia.

ZSÁK és PONYVA

a legjobb minőségben és legjutányosabban a

Fischer-féle

zsák és ponyvagyárban Budapest Nádor-utca 31-33 sz. szereshető be. A Fischer-féle szab. impregnált szavatolt tiszta lenből készült vízhatlan ponyvák nagy strapa mellett is eltartanak 10-12 évig. A 28 év óta fennálló Fischer-féle zsák- és ponyvagyár az ország legjelentékenyebb uradalmainak és viszonteladónak szállítója. Pontos, szolid kiszolgálás. **Ponyvakölcsönző intézet.** Tessék ajánlatot kérni!

2260

RÖCK ISTVÁN gépgyára

BUDAPEST, I., Budafoki-út.

Gyártmányok:

- Álló és fekvő gőzgépek bármily nagyságban.
- Langen & Wolf rendszerű gázgenerátorok és gázgépek szivó-, világító- és kohó-gázüzem számára.
- Lokomobilok, szabad. Bánó-féle és más rendszerű gőzkazánok különböző nagyságban és rendszerben.
- Szivattyúk Worthington és egyéb rendszerek szerint.
- Hűtőtelepek és jéggyárak.
- Gépberendezések malmok, téglagyárak, olajgyárak és kékfestő-gyárak részére.
- Hydraulikus sajtók különböző nagyságban.
- Borsajtók és szőlőzúzók.

2010

A Heller-féle „KING“

gyor-meszelő és fertőtlenítő gép. az ecset munka 20-szorosát teljesíti,

Legnagyobb megtakarítás időben, pénzben és anyagban!

A „King“ kiváló gyorsmeszelő- és fertőtlenítő-gép sokoldalú használhatósága miatt egy mezőgazdaságban sem nélkülözhető. A szivattyúk teljesen tömör sárgarézből készülnek, javítások majdnem teljesen kizártak. „Kings“ tömlővezetékekkel többet teljesít, mint 20 ember ecsettel és mindenféle állványozás és előmunkálatot feleslegessé tesz.

Ezen gép egy nap alatt kifizetődik.

Gyártók azonkívül: 2684

Pittore és Triumph nevű gyorsmeszelőt is.

Meszelőm szivattyúi azonnal kicserélhető golyós szelepekkel vannak ellátva, tehát nincsen eldugulás, nincsen piszkálás. Meszelőm ára (teljes felszereléssel és gyümölcsfák permetezésére alkalmas két vagy háromágu (szóróval) 60 koronától 320 koronáig.

IG. HELLER, Bécs, II., Prater Schrotzberg-Strasse 1. Kéjjenek leírást. Képviseleők keresetnek.

Eladó Héjjasfalván

(vasutállomás, posta, távirda, telephon) egy 340 kat. hold terjedelmű, tagosított földbirtok.

Felé erdő, fele első osztályu szántó és kaszáló s egy hold komlós.

Mintegy 20 hold belsőséggel, lakházzal, gazdasági épületekkel és zsellérházakkal.

Értekezni lehet Kolozsvárt,

Kozma Ferenczel, Hunyadi-tér 21.

2693

500-1500 hold körüli

eladó

Birtokot

Keresek

Megvételre!

sürgösen. magyarulta vidéken, vasut közelében, parkkal, urilakkal, jó gazdasági épületekkel. A birtok felerészben erdő is lehet.

2651

Sürgös ajánlatokat, lehetőleg direkt. az Erdélyi Gazda kiadóhivatalához kérem „J. H.“ jelige alatt beküldeni.

Illyés Albert birtokosnak gazdaságai egyikében

szükséges egy erős, egészséges, magyarul és románul beszélő, fiatal, bennkosztoló, ispáni és számtartói teendőket végezni tudó, gazdasági intézetet végzett ember. Jó írása legyen; mert a gazdasági számadásokat kell vég znie.

Állását március 20-án kell elfoglalnia.

Ne legyen nagy igényű: mert oly gazdaságba lesz alkalmazva, mely 250 hold terület és egy vizimalom lesz felügyeletére bízva.

Ajánlatokat bizonyítvánnyal:

Mező-Méhesre kéri Illyés Albert.

2698

Eladó

Dr. gróf Teleki Domokos ur Omé tósága, többszörösen kitüntetett geryeszegi magyar erdélyi tenyészetében

10 drb., erős csontozatu, nagytestű, kifogástalan küllemű, tenyészképes,

2 évet töltött bika.

Érdeklődőknek megkeresésre készséggel ad felvilágosítást Geryeszeg, (posta, távirda, telefon, vasutállomás.)

Pálffy Dezső, intéző.

2687

2686

Ha „FORHIN“-nal permetez,

I - SZÖR
kevesebb
a gond,
II - SZÖR
kevesebb
a munka,
III - SZÖR
kevesebb
a munkabér!

mert a „FORHIN“ a

sokszorta megjavított

bordói keverék

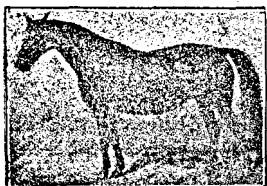
kész állapotban nagyon erősen tapad a nedves levélre is bármily harmatnál permetezhet vele. Semmi üledéke nincs! Számtalan elismerő nyilatkozat!

Gyártjuk az eddig Dr. Aschenbrandt szabadalmát képezett **Rézkénport és bordói port is.**

FORHIN-gyártól, Budapest, VI., Váci-ut 93.

kérjen ingyen és bérmentve leírást.

Eladó

egy teljesen ép,

tizenkétéves telivér kanca, teljesítményei és származásánál fogva tenyésztésre igen alkalmas.

Értekezhetni a tüzérezred II-ik század istállójában

Kolozsvárt.

(Vidékre cím a kiadóból megtudható.)
2614

Szőlőtelepítők!

A sikeres telepítés első feltétele a jó anyag és a kellő alanyfajta alkalmazása!

Ajánljuk: saját termelésű fásoltványainkat, amerikai sima és gyökeres, európai sima vesszőinket, teljesen kifogástalan elsőrangú minőségben.

Marosmenti Szőlőoltványtelep Szövetkezet.

Központi iroda: Marosvásárhely Széchenyi-tér 52 sz.

Telep: 120 kat. hold területtel.

Telefon szám: 3

Sürgőny cím: Szőlőtelep Marosvásárhely.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Legolcsóbb bevásárlási forrás nagyban és kicsinyben mindennemű zsákokban, vizmentes takaró és sátor ponyvákban, kötél, spárga és zsinégáruban, lópokrócokban és takarókban.

Gáspár Gyula és Társa
zsák-, ponyva és kötéláru kereskedése és kölcsönző intézete

Marosvásárhely,

Kossuth Lajos-u. 14. 2699

Telefon 392. Telefon 392.

Manilla kéve-kötő zsinetek eredeti gyári árban.

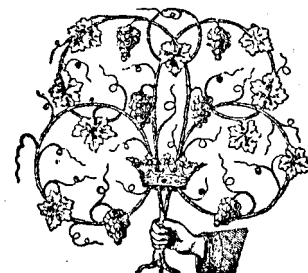
Eladó birtok.

Kolozsmegye Kolozs-Boós községében, Hatfaludi Mórné Cserényi Ilka tulajdonát képező, mintegy 10 holdnyi belsősége és 323 holdnyi egy tagba levő tagosított birtoka, a rajta lévő épületekkel együtt, közvetítő kizárásával szabad kézből eladó. A tag a Kolozs-karai vasuti állomástól egy félórás távolságra esik.

Venni szándékozók forduljanak: idősb Hatfaludi Mórhoz
Hidalmásra. u. p. ugyanott, (Kolozsmegye.)

2692

Szőlőoltványokat

saját telepünkön termelt, I. oszt. minőségben, 60 bor- és csemegefajban lelkiismeretes kiszolgáltatás mellett szállít:

Róth Testvérek
szőlőoltványtelepe

Medgyes. Nagyküküllőmegye.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

2683

Takarmányozásra Melasse-t és Melasse-korpa
erőtakarmányt ajánl a legolcsóbb napi árban a

Marosvásárhelyi Cukorgyár r. t.

Melasse és Melasse-korpa takarmányozást ismerető füzetünket kívánatra ingyen és bérmentve küldjük.

2637

GRAND PRIX PÁRISI VILÁGKI KIÁLLÍTÁS 1900.

KWIZDA FERENCZ JANOS

az osztr. magy. cs. és kir., a román kir. és bolgár kir. udvaroknak állatgyógyászati czikkeiben szállítója. szabadalomtulajdonos, kerületi gyógyszerész

KORNEUBURG-ban (Bécs mellett).

2660 II.

KWIZDA-féle

korneuburgi marhatáppor

Diétikus szer lovak, szarvas-marhák és juhek számára.

Egész doboz ára 1 korona 40 fillér.

Fél doboz 70 fillér.

5) évnél régebben használják a legtöbb stállóban étvágytalanság és emésztetlenég esetén, továbbá a tej javítása és a tejelés fokozására teheneknél.

KWIZDA-féle sertés-por.

Diétikus szer a hizlalás elősegítésére
Kis doboz . . . . . 1 K 20 f.
Nagy doboz . . . . . 2 K 40 f.

Baromfi-por.

Diétikus szer mint póteledel gyöngytyukok, kacsák, libák, hattyúk, fácánok stb. számára. Egy csomag ára 1 korona.

Erőtakarmány

lovak és szarvas-marhák részére 1 db. à 5 ét-adag 60 fill., ládikával à 50 adaggal 6 kor.

KWIZDA-féle Pok-tinktúra

lovaknak. Egy üveg . . . . . 3 K.

Var-kenőcs

lovak és szarvasmarháknek . . . . . 2 K.

Szétosztató-kenőcs.

Mirigy- és tügykenőcs. Egy tégely . . . 2 K.

Mosószappan

háziállatoknak. Egy db 80 fill.

Nyeregszappan

a nyereg és szerszám tisztítására. Egy doboz . . . . . 2 K.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve és napenkénti postai széküldés a főraktár által: Kwizda Ferencz József cs. és kir. udvari száll., kerületi gyógyszerész, Korneuburg, Wien mellett.

Kérjük gyárunkat meglátogatni.

CEMENTTETŐCSEREPEK, 2681 II.
CEMENTTÜRTÖMBÖK,
CEMENTFALAZÓTÉGLÁK,
cementlapok,
alag és csatornázási csövek, lépcsők,
kerítésoszlopok, határkövek stb. stb.
legelőnyösebben

Dr. GASPARY

GÉPEIN ÉS FORMÁIN

állíthatók elő.

Legújabb ismertetési brosúra 443 sz. homok, kavics, bányahulladék, salak, stb., értékesítésére díjmentesen.

Különlegességi gépgyár,

Dr. Gasparly & Co. Markranstätt,
Leipzig mellett. (Németország)

Homokmegvizsgálás ingyen.

Telefon 410.

Winkler József

Telefon 410

szőlővessző és szőlőoltvány termelő Arad, (Batthyány-utca 11.)
Van szerencsém a t. szőlőbirtokos urak szives tudomására hozni, hogy ez évi terméséből:

1.000,000

kiváló szép, fajtiszta, dus gyökérzetű bor és csemegefajta

szőlőoltvány

ugyszintén nagymennyiségű:

sima és gyökeres Riparia Portalis

szőlővessző kerül eladásra mérsékelt árak mellett.

Árjegyzékkel és bővebb felvilágosítással szívesen szolgál:

Winkler József,

Arad, (Batthyány-utca 11.)

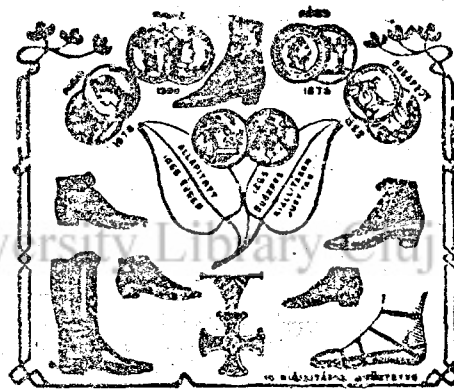
2674

MATUTSEK JÓZSEF

KOLOZSVÁRT, Szentegyház-utca 3.

Ajánlja általánosan elősmert saját műhelyében készült

FÉRFI ÉS NŐI CIPŐ RAKTÁRÁT.

Vidéki megrendelések mérték után de legbiztosabban egy használt, a lábra találó cipő beküldésével a legjobb anyagból és divat szerint lehetőleg gyorsan teljesíttetnek.

2019

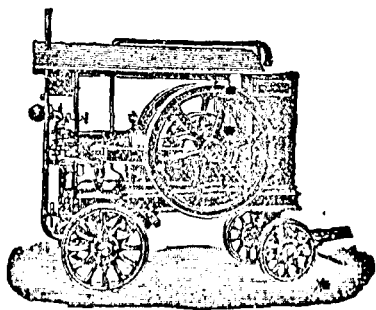
Elsőrendű BENZINLOKOMOBILOK

szolid és erős kivitelben

Warchalowski J. motorgyár magyarországi fiókja

Budapest,

VI., Váci-körút 37. szám.

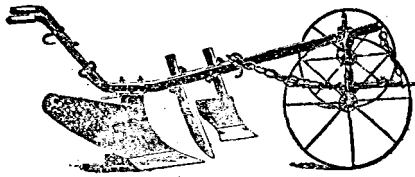
Gyár:

Wien III., Paulusgasse 3.

Legrégibb speciális motorgyár. 3000 motorunk üzemben.

Kedvező fizetési feltételek. — Költségvetés és mérnöki látogatás díjmentesen.

Fekvő- és állóhengerű benzinmotorok, magasnyomású nyersolajmotorok.

A „Bächer“
féle egy és többvasu

acélekék és hegyiekék

a legjobbak.

Az ekéfejek törhetetlen tégelyacélból készülnek és

az ekék feltűnő kevés

vonóerőt igényelnek.

Árjegyzékkel szívesen szolgál:

Bächer Rudolf

eke és talajművelő eszközgyára.

Magyarországi vezérképviselő:

BUDAPEST, VI., Nagymező-utca 68. szám.

Az eredeti „Melichar“ gyártmányu
„Unicum Drill“

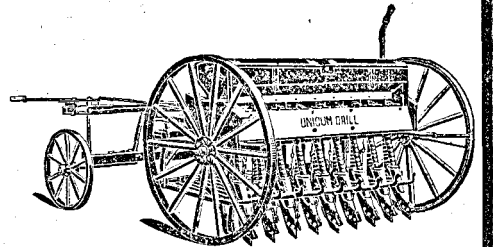
sorvetőgépek és az ezzel azonos vető-
szerkezetű sortrágyázásra berendezett

„Imperator“

vetőgépek utólérhetetlen tökéletességüknel fogva páratlan köz-
kedveltségnek örvendenek.

Óvakodjon

: utánzatoktól! :

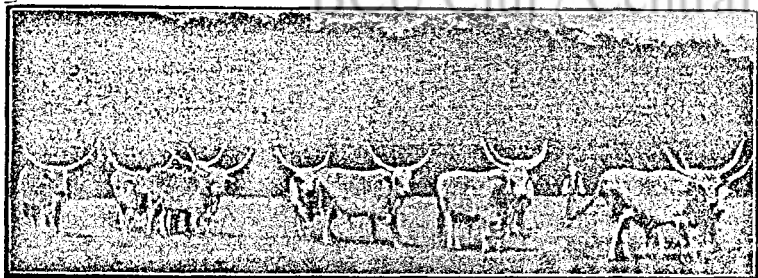
2672

Melichar Ferenc

szabadalmazott vetőgépgyár.

Szűcs Zsigmond.

BUDAPEST, VI., Nagymező-utca 68. szám.

Eladó bikák.

A szentdemeteri javított, gyorsfejlődésű magyar fajta, orsz. törzskönyvezett, hirneves szarvasmarha tenyészet, a növendék bikák és bikaborjokkal együtt, egy év előtt az erdélyi róm. kath. státus által megvásároltatván, annak a Maros folyó mentén elterülő, kitűnő jó minőségű rétek és legelőkkel bíró „Ratnót“-i uradalmában (Kisküküllő-megye) tovább tenyésztetik és pedig a tenyészet megalapítója s eddigi tenyésztője lovag Sperker Ferenc, a státus uradalmi igazgatójának vezetése mellett, teljesen az eddigi rendszerrel és eredménnyel.

Az ország hirnevesebb tenyészetének apaállat regenerátorait eddig a szentdemeteri tenyészet szolgáltatván, a fentjelzett tenyészhely tekintetébeni változás azzal tétetik közhirre, hogy jelenleg és folytatólag egész éven át beszerezhetők, darabonként 1000 koronától fölfelé, hatalmas, oszlopszerű végtagokkal bíró, kiváló szép és corecte testalkatu tenyészbikák, amelyeknek sulya 2 éves korban feltétlenül legalább 600 kilogramm, sőt nem ritkák a 700 kilogrammos s azon felüli sulyu példányok is.

Az erdélyi római katolikus Státus radnóti uradalmának intézősége.

2667

A „Sándortelep“ Ujvidéken

azonnali vagy tavaszi szállításra, évek óta a legnagyobb elismerésben részesülő megbízható termékeit ez idén is megvételre ajánlja és pedig:

Fásoltványokat,

Zöldoltványokat,

Amerikai alanyvesszőket,

Különféle értékes hibrideket,

Európai gyökeres szőlővesszőket,

Európai sima szőlővesszőket, oltási célokra,

Európai sima szőlővesszőket, kiültetésre.

Legjobb és fajtiszta minőségben. Olyan dus választékban, minőt egyetlen hazai telep sem nyujthat. Nagy mennyiségekben.

Jutányos árak mellett.

ADAMOVICH SÁNDOR

szőlőnagybirtokos és a „SÁNDORTELEP“ tulajdonosa
UJVIDÉK (Bács-Bodrogmegye).

Képes árjegyzékemet a fajok részletes leírásával, kívánatra ingyen és bérmentve küldöm.

2677